

subotički dnevnik

Godina I. • Broj 9 • 5. studenoga 1994. • Cijena 1 dinar

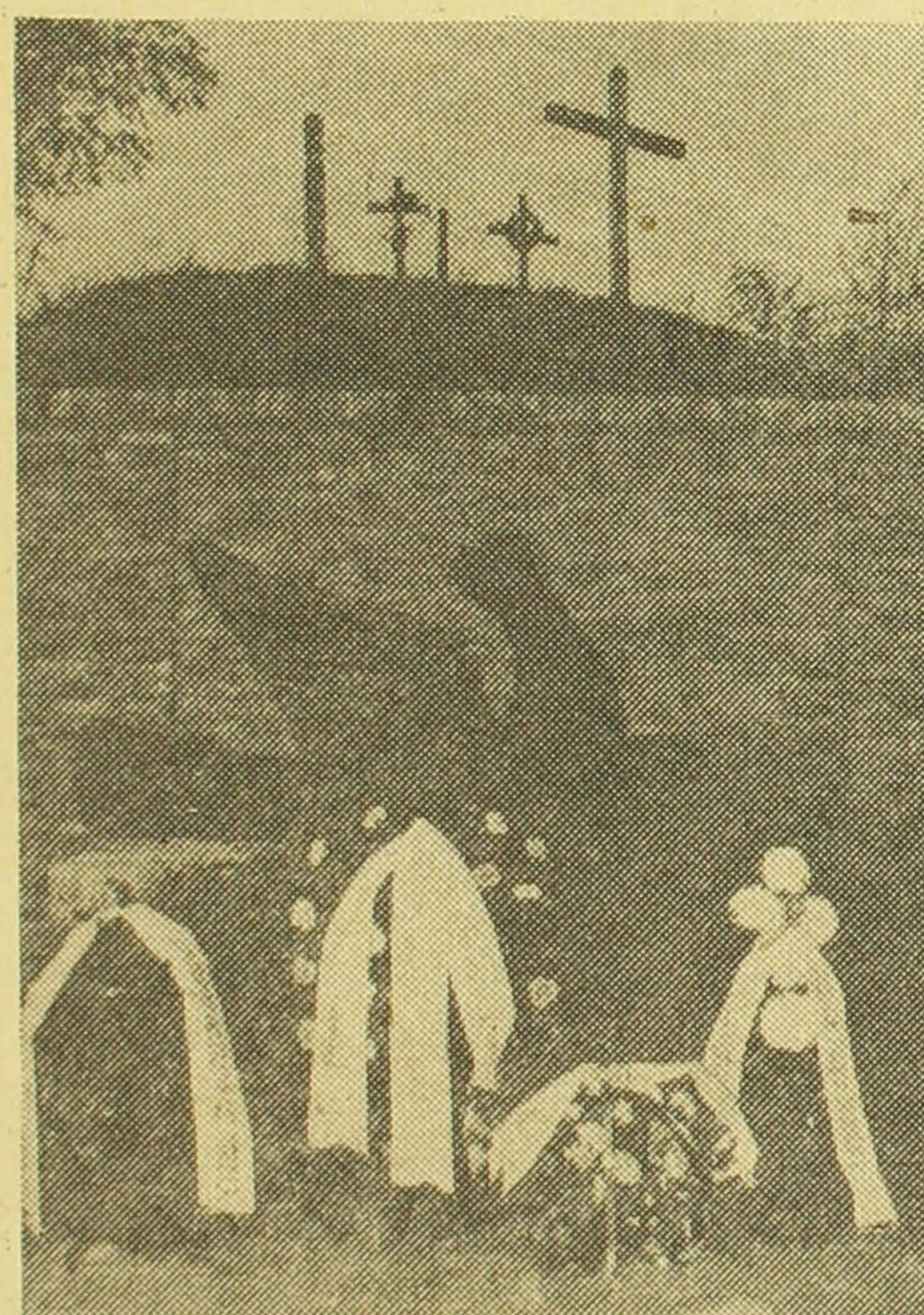
Otkriven spomenik „Ptica slomljenih krila“ SIMBOL POMIRENJA I PODSJEĆANJA

Cijeli tok komemoracije strijeljanim na Senčanskom groblju u trajanju od tri dana protekao je svečano i kako priliči ovakvim skupovima.

Program komemoracije počeo je već 31. listopada u vijećnici Gradske kuće prikazivanjem dokumentarnog filma Zoltána Sifli-

Glavni program zakazan je na Dan mrtvih. U prijepodnevnim satima održan je u vijećnici Gradske kuće znanstveni skup posvećen žrtvama iz 1944. Na skupu su govorili dr. Antal Hegedűs, dr. Sándor Mészáros i Márton Matuska, dok su, iako najavljeni, izostali dr. Aleksandar Kasaš i prof. dr. Ranko Končar. Antal Hegedűs je u svom govoru istaknuo da je ovo bilo najcrljeće u povijesti ljudskog roda s velikim brojem nevinih žrtava ratova i totalitarizma. Prema njegovim riječima oko 20.000 Madara nakon Drugog svjetskog rata nije uspjelo izbjegći sudbinu brojnih drugih nevinih žrtava. Hegedűs smatra cinizmom što se nitko od domaćih povjesničara nije usudio pisati o odmazdama nad civilnim stanovništвом, uglavnom Madarima, iako je Tibor Cseres, pisac „Hladnih dana“ i „Krvne osvete u Bačkoj“ od svojih beogradskih prijatelja to tražio, jer oni bi trebali predstavljati „savjest društva“. Zamjedio im je također „alergičnost“ glede ovih događaja, kao i inzistiranje da se znanstveno utvrdi istinitost tvrdnji da su žrtve bile nevine, masovne, a egzekucije sprovođene nakon oslobođenja pretežito nad Madarima, a sve to u uvjetima kada se od strane onih koji bi to trebali omogućiti sprječava doći do dokumentacije, ili je jednostavno nema.

(nastavak na str.3)

Snimio: Attila Szabó

sa pod nazivom „Nepokopani mrtvi“ u kojem je autor prikazao svjedočenja preživjelih sugovornika iz vremena odmah nakon oslobođenja. Ovo je prvi film u nas koji je „prigovorio“ o prisilnoj šutnji glede odmazdu u jesen 1944., a koja je trajala gotovo punih 50 godina. Kako je autor istaknuo rad na filmu započeo je 1989. i još prikuplja materijal za treći dio filma.

Na dan Svih svetih, 1. studenoga, održan je komemorativni skup i polaganje vijenaca u Bajmoku, a u franjevačkoj crkvi u Subotici služena je ekumenska misa žrtvama svih ratova.

Čudesno leže oni tu

Čudesno leže oni tu,
gdje je tma žita, vina dah,
srodnici, moji preci
dom im je sjajni jesenji prah.

Nad rub ležaja im nadnijet
umujem o žalosti,
šta mi sad to zbole
njihove kosti?

Korijen su ove dubine,
vječnog mira, spokoja,
ja grana, još se zibam,
ko na vjetru sjetna krošnja.

Nad tustom, čupavom humkom
prolaznosti jedri, besmrtni
u smrti svojoj su,
uvijek čitavi i vedri.

Nisu ni spomen, ni mrtvačke
tupe sjene što nestaju,
snenim očima i danas
na uskrsnuće čekaju.

Svi oni još uvijek hvale život,
grob im je blagosloveni svijet,
lovor sanja moj sijedi djed,
a lijepa mi baka cvijet.

Čudesno leže oni tu,
gdje je tma žita, vina dah,
srodnici moji, preci,
dom im je sjajni jesenji prah.

Dezső Kosztolányi

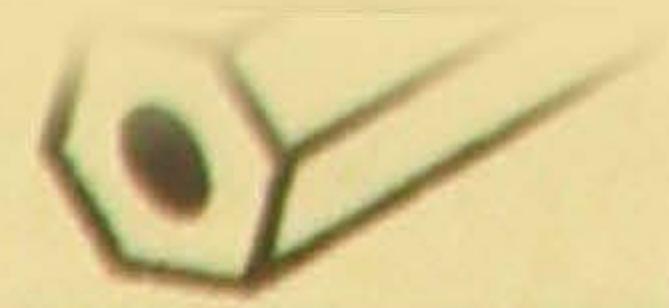
Pjesma je pročitana prigodom otkrivanja spomenika „Ptica slomljenih krila“ u neznatoj adaptaciji prepjeva L. Merkovića

kut

Matura

Ozbiljna se društva u normalnome svijetu poznaju po kvalitetnim rješenjima malih, ali za čovjeka vrlo značajnih problema. Argument, bez obzira koliko to patetično pokušavali braniti, da živimo ipak u ne odveć ozbiljnom društvu ovih smo dana vidjeli u nespretnom rješavanju od strane najviših državnih instanci „običnog“ problema polaganja školske mature. Simbolika toga čina treba biti uvođenje mladih, ovim za njih ispitom zrelosti, u ravноправne članove društva koji upriličuju stariji. Negdje je to čast kojoj se poklanja velika pozornost, a kod nas se to očituje mladalačkim protestom, te izjavom pomoćnika ministra za prosvjetu i kulturu da je na djelu „unutrašnji neprijatelj“. Takav, izgleda, treba biti čin inicijacije mladih u svijet odraslih po volji starijih ovdje kod nas, čime je napravljen još jedan iskorak od uobičajenog i tradiranog. Naravno, u nevaljalom smjeru.

Tomislav Žigmanov

Božinovićev prijedlog da se *pronađe način za sprečavanje podizanja spomenika*

RJEŠENJE PISANO OLOVNOM RUKOM

Postoje stvari o kojima danas moramo govoriti da bismo kasnije mîrne savjesti mogli šutjeti. Povod za ovaj govor koji moralno oslobada i obavezuje jest „rešenjem Pokrajinskog sekretarijata za privrednu br. 354-68/94 od 21. oktobra 1994. primljenim 24. oktobra 1994. godine naloženo je opštini Subotica, kao investitoru, da u roku od 1 dana sruši objekat Spomen park Subotičanima žrtvama jeseni 1944. godine, na parceli br. 10337/2 K.O. Donji Grad i uspostavi predašnje stanje pod pretnjom prinudnog izvršenja”.

Posao mehaničkog čovjeka

Pročitavši ovo olovnom rukom, uvrnutim razumom sročeno rešenje Pokrajinskog sekretarijata za privredu (zar sekretarijat nema prečih problema ili mi krivo pojimimo o obujmo djelatnosti privrede). Niz kralježnicu mi se sjuriše hladni srs. Takav birokratsko-administrativni odnos prema smrti, ta žurba od jednoga dana, ili da će se sve pod prijetnjom prinude vratiti u predašnje stanje rječito govor o teškoj bolesti ovoga društva. Apstraktni odnos prema žrtvama, odnos koji svoju praznu puninu nalazi u statistici i iz zbroja brojeva ne može izdvojiti u mašti, te sebi predočiti pojedinačnu sudbinu stradalnika, živoga čovjeka koji bespomoćno nevin drhtuti polunag u hladnoj jesenskoj noći 1944. godine u jami ispod Senčanskog groblja, ispred puščanih cijevi s možda jednim pitanjem – zašto? Taj i takav odnos, danas otkriva da imamo posla s mehaničkim čovjekom na javnoj i političkoj sceni koji je svoj život podredio ideologiji. Na sceni je matrica čovjeka protiv koje se moramo boriti, jer njegov jedini smisao postojanja na razini domaće zadaće je sijati strah. Vratimo se za tren tom rješenju (Privrednog sekretarijata). Kakvom lakoćom je ono sročeno, sličnom lakoćom i osvetoljubivošću kao i rješenje presude nevinim žrtvama u jesen 1944. godine: strijeljati za jedan dan, i sve vratiti u prijašnje stanje. Svjedoka može da ima, ali ne smije da bude. Isti kalup, ista ledena bezosjećajnost duha koji danas strahuje i od živih sjenki i od mrtvih i od podizanja spomenika i koji mrzi sve što kao misao ne može pokriti svojim ideoološki iskrezanim baštinjenim šinjelom.

Nesumnjivo, kod ljudi je prisutna dilema, praštati ili mrziti i to može biti osobno mučenje i mala noćna mora napose za one koji i nakon pedeset godina nisu spremni i nevinima oprostiti. Ipak, trebamo se upitati što su ljudi u takvoj žurbi takvom lakoćom i u tom broju osuđeni na smrt. Upitajmo se je li njihova kazna odmjerena prema eventualnom zločinu ili je to bila osveta i drska nemoć jedne

nadolazeće i vladajuće ideologije, a u ime poništenja i ponižavanja čovjeka, koja se do njega probijala putem zakona velikih brojeva (u smislu kvantitet žrtva daje kvalitet življaja).

Žrtve oslobođenja

Upamtim: Subotica danas ne otvara nikakve grobove kako to neki žele predstaviti, nego podiže spomenik i vječnosti daje dimenziju i težinu trenutka, povezuje žive i mrtve. Ne osvete radi i sijanja mržnje nego radi čovjeka koji teži moralnoj ravnoteži društva, gdje će čovjek imati jasnu predodžbu o prošlosti, kako bi mogao razlikovati ono što dolazi na liniji: odgovornost, pravda, sloboda, mir.

Kako Suboticu u ozračju podizanja spomenika vidi i osjeća načelnik Sjevernobačkog okruga Dragan Božinović. Iz „Borbe“ 27. listopada 1994. saznajemo da se gospodin Božinović kao načelnik okruga osobno „obraćao pokrajinskim i državnim organima da se *pronađe* (sic!) način za sprečavanje podizanja spomenika“. Lijepo rečeno, da se *pronađe* jer zakonske osnove sprečavanja nema. Odatile valjda i mešetarenje u cijeloj ovoj bruci sekretarijata za privredu. I tako gospodin Božinović vodeći subotički okrug podiže po gradu spomenika zbrda-zdola, sumnjive, povjesne, estetske i moralne pozadine i ništa ne želi pronaći, te da se njihovo podizanje sprječi i sve dovede u prijašnje stanje. Dok traženje zabrane obrazlaže krajnje smušenim iskazom da podizanje „takvog spomenika vreda rodoljubiva patriotska osećanja svih koji su dali doprinos NOB-u ne samo Srba i Jevreja, nego i Mađara“ - potkrepljujući to validnom tvrdnjom „o tome je svoj glas već dao Savezu udruženja boraca NOR-a, da je to pokušaj istorijskog falsifikovanja (sic!)“.

Prvo, žrtve kojima se podiže spomenik pale su nakon oslobođenja Subotice i nisu žrtve NOB-a, nego žrtve oslobođenja među kojima je bilo pored Mađara još i Hrvata, Bunjevaca, Srba, Židova, Roma... Iz toga inzistiranjem da je morala postojati pravno ute-meljena istraga temeljito i pravno suđenje a ne žurba i veliko spremanje. I to je jedan ali ne i jedini razlog da se nevinim žrtvama oslobođenja podigne spomenik dostojan današnjeg stupnja civilizacije prema „promašajima povijesti“.

Drugo, ostaje krajnje nejasno na koji se to patriotizam i rodoljublje poziva gospodin Božinović. Na ono arkanovskog ili šešeljevskog tipa.

Dobro bi bilo znati, ako ništa drugo ono zbog jednog „zašto“.

Vojislav Sekelj

Drugi pišu

Nema zabrane knjige „Krvna osveta u Bačkoj“

Subotica, Tanjug. – Okružno javno tužilaštvo u Subotici saopštilo je juče da nema osnova za zabranu rasturanja knjige Tibora Čereša „Krvna osveta u Bačkoj“, jer ne postoje dokazi da je ta knjiga uz pomoć redakcije lista „Žig“ distribuirana među Subotičanima.

Predlog za zabranu podneo je načelnik Severnobačkog okruga Dragan Božinović, uz obrazloženje da knjiga, štampana u Zagrebu, na krajnje subjektivan način govori o teroru „srpskih pariana“ nad mađarskim stanovništvom u severnom delu Vojvodine, stvara nacionalni razdor.

Tužilaštvo u odgovoru načelniku okruga kaže da je Vojislav Sekelj, glavni urednik „Žiga“ obavešten o mogućnosti da se ovom listu zabrani izlaženje ako nastavi da reklamira spornu knjigu.

S obzirom da se u prošlom broju lista javno izvinio i prizno grešku, Okružno javno tužilaštvo je zaključilo „da je za sada dovoljno da se sve izvrši na obaveštenju, odnosno upozorenju“.

Borba, 21. listopad, 1994.

Na veliku žalost g. Božinovića i njegovih suflera tražene zabrane lista nema. Očekujemo da se g. Božinović javno ispriča ne zbog podnete tužbe za zabranu lista nego u ime sjećanja na nevine žrtve strijeljanje u jesen 1944. godine, kao i zaštite dostojarstva knjige. U kulturnim zemljama bolji običaji to nalažu.

ŽIG broj 9.

Izlazi dvotjedno

Adresa uredništva: Subotica, Preradovićeva 4

Telefon: (024) 30-136

Izdavač: D.O.O. za novinsko-izdavačku delatnost „Új Hét Nap“ Lapkiadó Kft., Subotica-Szabadka,

Trg Lazara Nešića 1/VI.

Osnivač i glavni i odgovorni urednik:
Vojislav Sekelj

Uredništvo: Lazar Merković, Zlatko Romić, Dragan Vidaković i Tomislav Žigmanov

Tehnički urednik: Mr arh. Ivan Hegediš

Tisk: „Globus“, Subotica

List je registriran kod Republičkog ministarstva za informisanje Republike Srbije pod brojem 1620 od 25. travnja 1994. godine

„Žig“ izlazi svake druge subote

Žiro račun: Služba za platni promet, Subotica 46600-603-5-3301, „Új Hét Nap“ – za „Žig“

Simbol pomirenja i podsjećanja

Time se krug zatvara, i prema njegovim riječima, jedino za vojvodanske Mađare ne vrijedi uzrečica „oprostiti možemo, ali zaboraviti ne smijemo”. Sándor Mészáros ustvrdio je da je uvođenje vojne uprave za Banat, Bačku i Baranju bilo nepotrebno i da su Nijemci i Mađari u njenoj prvoj fazi bili stavljeni van zakona. Nijemce je prema odluci velikih sila trebalo iseliti, a na Mađare se ovo odnosilo do 26. studenoga 1945. Do tog datuma trajala je osveta nad pripadnicima ova dva naroda. Márton Matuska je rekao da je DZVM od SANU još 1990. tražio da se o ovim događajima utvrdi istina, ali da nisu ni slutili do kakvih će se rezultata doći, s obzirom da se u početku znalo samo za pojedinačne slučajevе („svatko u svom mjestu”). Skup je završen konstatacijom da je organizatorima žao što nije bila prisutna i „druga strana” (Kasaš i Končar) da se čuje i njihovo mišljenje.

Pred oko 1.000 sugrađana, točno u 15 sati, počelo je u Senčanskom groblju na parceli 44 odavanje pošte nevinim žrtvama. U ime rodbine poginulih govorio je **István Bogner**. „U mađarskom jeziku postoji riječ koja je dugo bila potiskivana. Danas je došlo vrijeme da je izgovorimo: véreim (moja krv)!“ – rekao je Bogner. Prema njegovim riječima na ovo mjesto prije nije bilo slobodno doći, a imena mrtvih izgavarana su šapatom. Mnogi Subotičani rođeni 1944. nisu imali prilike reći „apukám“ (oče moj). Ipak, kako je istaknuo Bogner, oni nisu došli ovdje radi osvete nego spomene radi, a ovo mjesto i spomenik podsjećaju na to. Nakon toga glumac **Frigyes Kovács** pročitao je nagrađeni rad na natječaju za otkrivanje spomenika. Bivši zatočenik logora Dachau, pjesnik i prevodilac **Lazar Merković** možda je najjasnije osvjetlio ulogu onih zbog kojih je spomenik podignut. Sijačima netrpeljivosti i mržnje, a radi bistrine uma naveo je riječi iz usta jednog od ondašnjih vrhovnika partije i države: „Kako smijete dozvoliti osvetu prema Mađarima, – protiv nevinih ljudi – koji čak nisu ni pobegli od nas?“. Bila su to vremena kada se nevinost otkupljivala glavom, a to što je Subotica započela nije novo u svijetu. Činit će se to i u drugim mjestima Vojvodine, Srbije i SRJ. Na kraju govora Merković je pročitao pjesmu Dezsőa Kosztolányia „Čudesno leže oni tu“, neznatno modificiranu za ovu priliku. Gradačelnik Subotice **József Kasza** rekao je da je polaganje cvijeća na Dan mrtvih tradicija u Subotici, a da je ovaj dan ipak značajniji od ostalih. „Naše je pravo i dužnost položiti cvijeće, jer su to grobovi koji su 50 godina zapani. Ali, zločini se ne mogu zakopati u zemlju. Oni se do neba čuju!“ – istaknuo je gradonačelnik. Ovaj spomenik, po njemu, treba predstavljati simbol pomirenja, nade i mira, ali i podsjećanja na prošlost. Nakon

U povodu pedesete obljetnice uvođenja vojne uprave

DEKLARACIJA O ZLODJELIMA!

• DZVM traži da se Skupština Srbije izjasni o potrebi za ustvrdjivanjem istine

András Ágoston i dr. Sándor Pál, delegati Demokratske zajednice vojvodanskih Mađara u Skupštini Republike Srbije, nedavno su predali zahtjev ovom parlamentu da – u povodu pedesete obljetnice uvođenja vojne uprave za Bačku, Banat i Baranju – izda deklaraciju u interesu ustvrdjivanja doskorašnje povijesti, a što je veoma važan element uspostavljanja povjerenja i međusobne tolerancije.

U nacrtu deklaracije navode se podaci o tome da je 17. listopada 1944. godine po naredbi Josipa Broza, vrhovnog komandanta NOV-a i partizanskih jedinica uvedena je voj-

periodu digli glavu šovinistički elementi, koji su zahtijevali osvetu nad cijelokupnim mađarskim stanovništvom. Zbog toga je u prvim danima oslobođenja došlo do krupnih grešaka. Umjesto da su pozvani na odgovornost oni koji su suradivali s okupatorom, stradali su i oni koji nisu imali nikakve veze s krvavim fašističkim zlodjelima.

Zbog navedenog DZVM traži od republičkog parlamenta da javno kaže: svi narodi koji žive u Vojvodini, među njima i Mađari, imaju pravo saznajati istinu o sebi i o danima nakon konca rata, te bi ustvrdjivanje povijesne istine poslužilo kao temelj za odavanje

Snimio: Attila Szabó

na uprava na teritoriju Banata, Bačke i Baranje, s ciljem „da se stvore preduvjeti za funkcioniranje narodne demokratske državne vlasti“. Kao razlozi, navedene su „posebne okolnosti koje su vladale na ovim teritorijima za vrijeme okupacije, zatim da bi se efikasno otklonile sve nevolje koje su donijeli okupatori i drugi doseljeni elementi, te da se u početku sva izvršna i sudska vlast bude u rukama armije“. Po mišljenju Josipa Broza, u Vojvodini nije bilo dovoljno sposobnih rukovodećih vojnih kadrova, te je posuđeno desetak takvih iz bosanske krajine. Nakon „izvršavanja postavljenih zadataka“ vojna uprava je ukinuta 15. veljače 1945. godine.

– Period vojne uprave je jedan od najvećih tajni u povijesti naroda Vojvodine – stoji u prijedlogu deklaracije. Ovo je period obračuna sa tzv. „neprijateljima naroda, klasnim neprijateljem i okupatorima i njihovim pomagačima“, što je rezultiralo obračunom, revanšizmom i odmazdom protiv drugih naroda. Padale su žrtve bez presuda, mučeni su i pobijeni ljudi na najsvirepiji način. Pored nenaoružanog i nevinog stanovništva pobijeno je i dvadesetak svećenika katoličke i protestantske vjere.

Jovan Veselinov Žarko, nekadašnji tajnik Pokrajinskog komiteta KPJ, u svojim memoarima naveo između ostalog, da su u tom

govora Kasze održano je Bogoslužje mrtvima na parceli 44.

Paljenjem svijeća i polaganjem vijenaca na spomenik završen je ovaj trodnevni komemorativni skup. Najprije su vijence položili

počasti žrtvama. Ovaj civilizirani korak bi doprinio nadalje i jačanju solidarnosti između naroda i nacionalnih manjina i jačanju osjećaja zajedništva u Vojvodini. Temelj za približavanje ne treba činiti ideologija nego povijesna istina. U tom cilju republički parlament bi putem deklaracije trebalo ustvrditi da je uvođenje vojne uprave bilo nepotrebno i ničim opravданo, jer nije obezbijedilo funkciranje demokratske državne vlasti i nije sprječilo zlodjela, nego baš suprotno, svjesno je organiziralo i tajilo iste. U odnosu na Mađare, vojna uprava je omogućila prodobljivanje sukoba između naroda i dovelo do obračuna, revanšizma i odmazde, pri čemu je palo mnogo nevinih ljudskih žrtava. Parlament se treba izjasniti i u vezi s prawom na spoznaju o povijesnoj istini, a u interesu raščišćavanja povijesne prošlosti i otklanjanju ideoloških primjesa, povijesne izvore treba učiniti dostupnim, treba utvrditi odgovornost pojedinaca i organa vlasti, zatim utvrditi broj nestalih osoba i izvršiti exhumaciju nevinih žrtava. I na koncu deklaracije – prema predlagачima – republička skupština treba podržati odavanje počasti nevinim žrtvama koje su pale koncem 1944. i početkom 1945. godine.

István Valihora

delegacija grada, SVM i DZVM, a nakon toga Subotičani su zapalili svijeće pokojnima na Senčanskom groblju u znak spomena.

Zlatko Romic

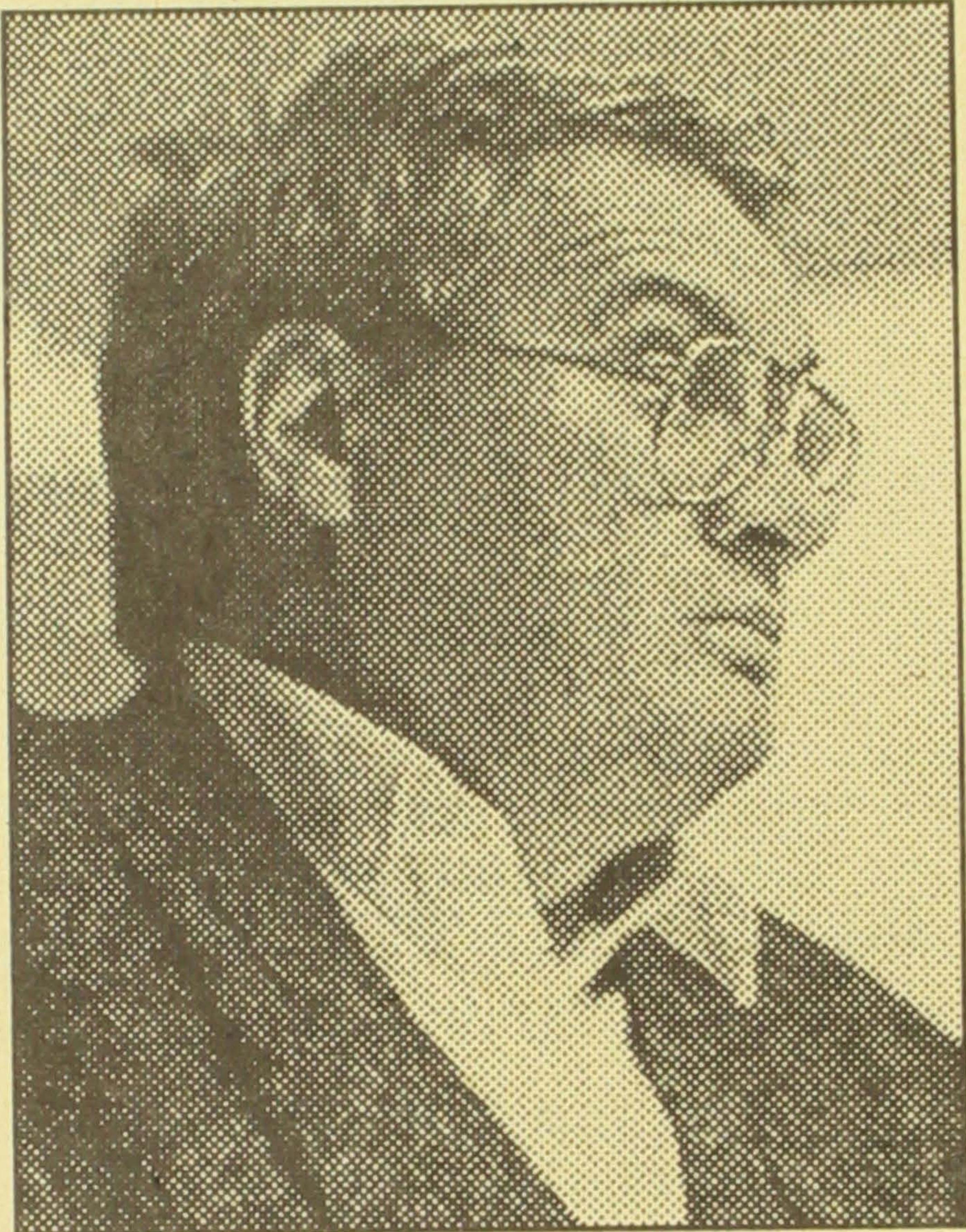
POLJOPRIVREDA U RALJAMA NEMOĆI

Na prvoj redovitoj jesenskoj sjednici Vijeća građana Savezne skupštine, koja je nastavila s radom sredinom prošlog tjedna budući je bila prekinuta zbog incidenta na relaciji Božović – Šešelj, nakon ekspozea saveznog premijera Radova Kontića o gospodarskim prilikama u zemlji govorio je i g. Blaško Kopilović, zastupnik RDSV. U svom obraćanju g. Kopilović akcent je stavio na prilike vezane za probleme u poljoprivredi. „Suština je moga govora” rekao je za „Žig” g. Kopilović, „bila u tome da o poljoprivredi ne treba ad hoc govoriti jer je ona privredna grana koja sada čini najviše u društvenoj proizvodnji, daje najveći doprinos za izvlačenje zemlje iz krize, i ona je ta grana privrede koja ima najbolje predispozicije da nakon skidanja”.

sankcija međunarodne zajednice izade na međunarodno tržište. Predložio sam da se o poljoprivredi mora voditi veća društvena briga u smislu stvaranja na dugoročnije staze uslova koji omogućuju da se od nje dobije ono što se očekuje. Druga stvar o kojoj sam govorio je problem pariteta, jer se kroz grubi i nepravedan paritet cena poljoprivrednih proizvoda i cena repromaterijala vidi težak položaj seljaka. Ne može se govoriti o ekonomskom stanju u poljoprivredi kada je za jedan kilogram nafte potrebno dati sedam kilograma pšenice. Kako u takvim uslovima organizovati uopšte poljoprivrednu proizvodnju? Velik je onda i problem zahvatanje države iz poljoprivrede u obliku poreza, koji je ove godine u vrednosti 1/4 ukupnog prinsa, a ne ostvarenog dohotka proizvođača! Namirivši osnovne troškove proizvodnje, seljaku ne ostaje novca da uplati previsok porez.”

Formalni dokaz da država ne vodi dovoljno računa o poljoprivredi g. Kopilović vidi u tome što Savezna vlada nema nadležno ministarstvo za poljoprivredu, a oko 65% njenih stanovnika živi od poljoprivrede. „Savezna vlada nema ingerencije za poljoprivredu, jer je sve preneto u nadležnosti dve republičke vlade.” kaže g. Kopilović, i dodaje „No, to nije suštinski problem. Najveći je problem u tome što republička ministarstva nemaju

planski i dugoročni pristup u rešavanju nagonilanih problema u poljoprivredi. Očekujem da će Savezna vlada neke od mogućih primedbi iznetih u mom obraćanju staviti na dnevni red, te da svoje zaključke dostavi i republičkoj vladi. Jer, situacija je u poljoprivredi alarmantna. Ove jeseni pšenice posijano znatno manje, đubriva je bačeno vrlo malo, dok je primena agrotehničkih mera zbog nestašice nafte svedena na minimum. Može se reći da je posejana kao trava, pa šta nikne, nikne! Nastavlji se ovakvim pristupom poljoprivredi ne gine joj prošlost. To ne govorim proizvoljno, jer kao direktor „Zrnomaga” mogu reći da ćemo imati sredstava samo za ovu jesenju setvu, a na proleće nek seje ko može i hoće! Ne možemo mi kao proizvođači da vodimo sami brigu države”, zaključio je na kraju g. Kopilović.

Blaško Kopilović

Seljaci kao tradicionalan i pasivni društveni sloj teško da će drugojačije očitovati naraslo nezadovoljstvo nego odustajanjem od sjetve. To svakako ne ide njima u prilog, ali je daleko veća šteta po čitavo društvo. Stoga bi društveni djelatnici morali imati ovo u vidu, budući su oni najodgovorniji za budućnost poljoprivrede. (t. z.)

Prijedlog kriterija za dodjelu pomoći Crvenog križa u Subotici POMOĆ I ZEMLJORADNIČKIM DOMAĆINSTVIMA

Subotički je „Crveni križ” sačinio prijedlog kriterija za sticanje prava na materijalna davanja, te isti proslijedio i ostalim dobrovornim udrugama: „Vox humana”, „Amor vincit”, „Caritas”, „Kolo srpskih sestara”, da ih iste razmotre i, ako se slažu, i da ga prihvate. Time će humanitarne udruge na neki način objediti svoju djelatnost i raditi po istim mjerilima. „Na ovaj način se reguliše”, kaže tajnik subotičkog Crvenog križa g. Gyula Losonc, „minimum kriterijuma po kojima bi sve organizacije davale jednaku pomoć svojim primaocima. Isto tako bi se izbegla mogućnost da neki primalac pomoći dobija pomoć od više organizacija”.

Ono što je unijelo određenu neobičnost u ovu, hvale vrijednu akciju, jest to što se među potencijalnim primaocima materijalne pomoći nalazi i kategorija zemljoradničkih domaćinstava! „Postoji evidentna potreba za pružanje pomoći i zemljoradnicima.” kaže g. Losonc, i dodaje: „Naime, ako je u pitanju staračko domaćinstvo koje ne može samo obrađivati zemlju, pa je mora izdati pod ‘arendu’, a poseduje malu površinu, ono nije u stanju da sebi obezbedi minimum sredstava potrebnih za preživljavanje. Na to su nam sugerisali ljudi iz Nezavisnog sindikata zemljoradnika i Narodne seljačke stranke. Oni su tačno odredili limit za staračka zemljoradnička domaćinstva koja nisu u mogućnosti da sami zemlju obrađuju, a nemaju ni nekog od svojih bližnjih koji bi taj posao mogli raditi, a on je manje od 3 hektara.”

Nezadovoljstvo maturanata

Štrajk radno

Maturanti gimnazije „Svetozar Marković” iz Subotice priključili su se svojim vršnjacima iz Beograda, Niša, Novog Sada... Štrajk gimnazijalci-maturanti ipak provode radno, ali su svoje nezadovoljstvo pokazali uvođenjem tridesetminutnog rada, a preostalih petnaest daju podršku svojim vršnjacima, pokazujući tako revolt zbog uvođenja novog oblika polaganja mature. Naime, nova se matura trabala sastojati u pismenom i usmenom polaganju dva obavezna predmeta, i u usmenom polaganju dva izborna predmeta koje je učenik morao učiti najmanje dvije godine. Sa ovakvom odlukom učenici nisu bili upoznati na početku školske godine, jer im, navodno, nitko nije mogao reći ništa zvanično. Kada su bili upoznati s novim oblikom polaganja mature, uputili su zahtev svojim profesorima da im se pitanja uruče u najkraćem roku kako bi se blagovremeno mogli pripremiti za „ispit zrelost”. Rečeno im je da se još uvijek ne zna točno što se od njih traži i da pitanja mogu očekivati tek početkom idućeg polugoda. Maturanti su ukazali na kratak rok koji će im tako ostati za pripreme, ali im je rečeno da se gleda toga ništa ne može uraditi. Čak im je rečeno da ako nisu ustanju pripremili se za maturu nisu ni trebali upisati gimnaziju. Pomoćnik ministra prosvjete ustvrdio je za njih da su buntovnici i da je ovaj štrajk „Smišljena akcija u cilju destabilizacije društva”.

Na sastanku održanom 27. listopada maturanti subotičke gimnazije su se dogovorili oko toga kako treba izgledati matura. Po njima, matura bi se trebala sastojati iz pismenog polaganja dva obavezna predmeta i usmenog dava izborna predmeta koji će se bodovati na fakultetima. Ovaj zahtjev upućen je ministarstvu prosvjete, a maturanti su se priključili štrajku koji je dobijao sve veće razmjere.

Profesori uglavnom ne žele govoriti o svojim stavovima (navodno, moraju ostati neutralni); neki još vjeruju u potrebe tako obimne mature, dok se neki potpuno slažu sa svojim učenicima. Međutim, ni samo maturanti nisu vjerovali u povoljan ishod cijele situacije zbog različitih zahtjeva. Rečeno im je da se ne nadaju mnogo jer „nemaju tako dobra leda” kao prošlogodišnji, koji su imali podršku svojih imućnih prijatelja i roditelja.

Sama činjenica da maturanti subotičke gimnazije štrajk su vidili radno ukazuje na to da su shvatili ozbiljnost cijele situacije, i da im nerad nije krajni cilj. Tvrde da su na vrijeme obaviješteni o svemu da do ovog štrajka ne bi ni došlo. Međutim, da štrajk nije bio uzaludan pokazuje i činjenica da je ministarstvo prosvjete 31. listopada donijelo odluku da se i ove godine polaže prošlogodišnji vid mature. Znači, maturanti pismeno polažu dva obavezna predmeta i pišu maturski rad.

Kako će matura izgledati naredne školske godine još nikom nije poznato. Kako je pošlo možda će štrajk biti prihvачen i kao oblik tradicije.

(r. k.)

Predlog LSV

VOJVODINA I SRBIJA

Vojvodina je svoj status jednog od osam constitutivnih delova Jugoslavije (šest republika i dve autonomne pokrajine), koji joj je garantovan Ustavom SFRJ Jugoslavije od 1974. godine, izgubila nasilnim prevratom izvedenim od strane Srbije 1988. godine.

Princip zabrane nasilnog menjanja statusa reba da važi i za Vojvodinu. U II verziji ugovora Sporazuma iz Haga od 24. 10. 1991. odine predviđeno je vraćanje na prethodni egalni status (član 2, c-6: „...republike treba i potpunosti da primenjuju odredbe koje su postojale pre 1990. godine u odnosu na autonomne pokrajine“). To je kasnije izostavljeno. Potrebno je vratiti se na ovo kao osnovno polazište.

Kompleks Srbija sa Crnom Gorom (sačuvana Jugoslavija), sa deset miliona stanovnika na prostoru od Panonije do Jadrana, potencijalno može biti velika pretnja miru. Izvoga, kao i demokratskih razloga, potrebno je da se ovaj prostor, a prvenstveno Srbija, demokratski organizuju. To ne može biti centralistička država već fleksibilna organizovana državna zajednica – federacija njenih istorijskih, komonских i kulturno zaokruženih celina, od kojih je jedna Vojvodina.

Sa 40% nesrpskog stanovništva, sa istorijski potvrđenom nesposobšću rešavnja njegovog položaja, ukorenjenom idejom, negradanske već nacionalne države i svojom piemontskom ulogom (što važi i za većinu srpske opozicije) i sa nerealizovanim, ili neotpunom realizovanim, nacionalnim ciljevima – Srbija je objektivno upućena na nedemokratski režim iznutra i teritorijalnu ekspanziju spolja, prvenstveno u pravcu Bosne i Hrvatske.

Posledice sticanja političkog subjektiviteta Vojvodine za Srbiju su:

1. Stvaranja tampon zone između Srbije i Hrvatske, na granici dugoj 308 km. Takođe i u odnosu sa Mađarskom na granici dugoj 164 km.

2. Srbija se lišava apsolutne vlasti nad ogromnim resursima. Vojvodina daje 70%

tržišnih viškova osnovnih ratarskih proizvoda u Jugoslaviji, što Srbiju čini nezavisnom u ishrani stanovništva, a daje joj osnovni izvozni produkt. Uz naftu i petrohemiju Vojvodine, kao i njeno ukupno privredno bogatstvo, koje nesmetano eksplatiše – Vojvodina je osnovni oslonac agresivne politike Srbije, što je pokazao i rat sa Hrvatskom i Bosnom i Hercegovinom.

3. Potrebno je navesti Srbiju da živi od svog rada i usmeri se na privredni i demokратski progres, a ne nacionalnu ekspanziju. Ovo je realni interes i same Srbije

Postojanje Vojvodine kao federalne jedinice u okviru Srbije je demokratsko i prirodno, jer je Vojvodina nastala i vekovima bila region srednje Evrope koji centralistički velikosrpski režim u Jugoslaviji od 1918. godine, nasilno balkanizira, ekonomski eksplatiše i civilizacijski degradira. Vojvodina bi kao federalna mogla da vlada svojim resursima, bila bi prosperitetna i brzo bi obnovila svoju moć, tržišnu ekonomiju i demokratsku političku tradiciju. Takva Vojvodina bi predstavljala zamašac brzom i efikasnom uspostavljanju ekonomske i kulturne saradnje Srbije sa osamostaljenim delovima bivše Jugoslavije, kao i sa evropskim državama, a posebno sa onim sa kojima mostove saradnje predstavljaju brojne nacionalnosti koje žive u Vojvodini

Time bi Vojvodina pomogla europeizaciju Srbije kao što je i činila pre 150 godina.

Granice federalne Srbije trebalo bi da budu meke i propustljive a ekonomsku, a posebno kulturnu saradnju, što se mora odnositi ne samo na unutrašnje granice između federalnih jedinica, već i na spoljne granice savezne države. Time bi se prevazilazio položaj Mađara, Hrvata, Slovaka, Rumuna i drugih u Vojvodini, kao klasičnih nacionalnih manjina.

Od opredeljenja za nacionalnu ili građansku federalnu Srbiju zavisi da li će se na ovom prostoru podsticati europeizacija ili balkanizacija. U ovom procesu uloga međunarodne

Konferencija za tisak OO SKJ Sumiranje aktivnosti

Predsjednik OO Saveza komunista Jugoslavije Miklós Olajos Nagy na konferenciji za tisak održanoj 25. listopada 1994. izvjestio je novinare o aktivnostima ove stranke glede aktualnih pitanja Subotice, te iznio stajališta o općem stanju u društvu. Pohvalno je ocijenio program proslave Dana oslobođenja Subotice od fašizma, u kojem je ova stranka dala svoj vidan doprinos, i naglasio da se u buduće mora ta proslava dulje vrijeme dogadati (cijeli listopad), kao i da program mora biti bogatiji i raznovrsniji. Izrazio je sumnju u opravdanost komemoracije nevinim žrtvama u jesen 1944., uz obrazloženje da taj dio povijesti nije dovoljno znanstveno istražen. Kada se to uradi, SKJ neće imati ništa protiv toga. Kao stranka izrazito lijeve orijentacije, SKJ je negativno ocijenio svaki oblik nacionalizma, u kojemu vide glavni uzrok raspada Jugoslavije, kao i negativnu pojavu koja unosi tenzije u višenacionalnu Suboticu.

(lj. k.)

Potpuna denacionalizacija imovine

Pravda, a ne osveta

Vraćanjem zemljišta koje je pokrenula vladajuća stranka započeo je veliki, zapravo, prirodnji proces ispravljanja zabluda neodrživih društvenih sistema - (ispravljanje masovnih zločina – otimačine). Ovaj proces teče u onoj meri i količini za koju SPS smatra da je optimalan za očuvanje postojeće strukture vlasti.

Društvena imovina je nastala u permanentnom procesu masovne pljačke vladajućeg naroda i ovaj zločin i danas teče. Svaka stranka na vlasti, može biti saučesnik u masovnom zločinu koji teče, ali može i da vrati imovinu tj. da denacionalizuje imovinu kao jedini ispravni put reprivatizaciji imovine. Denacionalizacija mora biti potpuna i prirodna.

– Denacionalizacija imovine potrebna je, jer je to pravno pitanje poštovanja deklaracije o opštim pravima čoveka u smislu čl. 7, 12, 28.

– Denacionalizacija imovine je pravo protiv bespravljiva

– Svaka imovina prvenstveno pravno pitanje, pa tek onda, ekonomsko, ideološko ili neko drugo pitanje.

– Denacionalizacija imovine samo može minimalno da ispravi nepravdu, a ne može da učini nove greške. Prodaja nacionalizovane imovine jeste novi zločin pljačke (masovne) vlastitog naroda.

– Denacionalizacija je isključivo pravda, a ne osveta.

– Denacionalizacijom imovine, sve žrtve masovnog zločina otimačine imovine izjednačavaju se pred ustavom. Sada postoje građani čija imovina nije opljačkana, građani čija se opljačkana imovina vraća i oni čija se ne vraća, a zločinac je isti i sve u istoj državi.

– Denacionalizacija imovine početak je pravne države

– Za sve zločine masovne otimačine imovine vlastitog srpskog naroda mi smo svedoci.

Jevrejima su imovinu oduzeli nemački fašisti, tu istu imovinu su ponovo oduzeli komunisti, a sada je SPS prodaje kao svoju (zaboravljajući na onu „oteto – prokletu“).

Da li svoj sveti kućni prag (imovinu) moramo braniti puškom u ruci od okupatora.

Gustav Blumić

Nama je dovoljno da znate za nas

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karađorđev put 1

telefon (danonoćno): 024/51-514

- Bajmok, JNA 3 (u cvjećarnici

„Mariška“

telefon (danonoćno): 024/762-024

- Palić, Joó Lajos 18 (u cvjećarnici

„Orchidea“

telefon: 024/752-759

- Horgoš, Borisa Kidriča 7

telefon (danonoćno): 024/792-202

- Novi Kneževac, Maršala Tita 16

Milovan Miković, glavni urednik „Subotički novina”

ČITATELJ IZVLAČI ZAKLJUČAK

Pokazalo se da su informacije ono što čitaoci najviše zanima. • Mislim da u Subotici nedostaje nedeljnički dnevni list na mađarskom jeziku koji bi pisao o gradskim temama. • Subotica bi sigurno, kada bi za to imala potrebu, napravila dnevni list.

Pedeset godina neprekidnog izlaženja gradskog lista koji je u svojoj povijesti više puta mijenjao ime stvorilo je kod građana „Subotičkim novinama” image koji znači mnogo više od običnog informativnog lista. Svi njegovi čitatelji osjećaju ga manje ili više dijelom sebe. Dugo vremena bez ikakve konkurenčije uspjelo je ovom listu omogućiti nakladu od 16.000 primjeraka i s razlogom ga iščitavati kao pravi gradski list. Nijedan od dvadeset dvoje zaposlenih ne bi se, kako veli njihov direktor i glavni i odgovorni urednik, mogli pojaviti da su dobro nagrađeni s obzirom na to koliko rade.

Danas se na čelu „Subotičkih novina” nalazi Milovan Miković koji je u ovaj list došao 1983. nakon desetaka provedenih godina na lokalnom radiju. Njegovo ime poznato je i u književnim krugovima, budući se nalazio na mjestu glavnog urednika „Rukoveti”, kao i objavljenih mu nekoliko zbirk pjesama.

Smatrate li „Slobodnu Bačku” pretečom „Subotičkih novina”, s obzirom da je list pod istim nazivom izšao pred 101 godinu?

M. M.: Tu treba biti vrlo precizan. „Subotičke novine” su obeležile 50 godina neprekidnog izlaženja. Ja sam u svom govoru na proslavi ukazao da su Tibor Kolozsi i Josip Šokčić pri kraju rata skrenuli pažnju da je ilegalno izlazio list „Radio vesti”. U vreme rata, slušajući Radio-London, oni su izdavali list koji je Subotičanima prenosio ono što su čuli. Međutim, iako je rat bio pri kraju oni su se izgleda uplašili, jer su ljudi javno počeli da govore i komentarišu informacije koje su pročitali. Nažalost ne možemo pouzdano tvrditi periodiku izlaženja i koliko je brojeva izšlo. Na taj način i to bismo mogli možda uzeti kao preteču današnjih „Subotičkih novina”. Što se „Subotičkih novina” iz 1893. godine tiče, mogu reći da su to vrlo precizno datirane novine, po koncepciji slične današnjim „Subotičkim novinama”; niti pro, niti antirežimske, nego okrenute najširem sloju čitalaca, naših bivših sugrađana. Te su novine izlazile 6 godina. Nastavak izlaženja „Subotičkih novina” započeo je tek posle raspada Austro-Ugarske. Znači, u Subotici je duga tradicija novinarstva, ali neprekidan izlazak počeo je „Slobodnom Bačkom” i zato ova godišnjica obeležava kontinuiran proces izlaženja gradskih novina koje se danas zovu „Subotičke novine”.

Bez želje za presuđivanjem

S obzirom da ste u novinarstvu dugo, što mislite kada je novinama bilo teže: u periodu iz-a-nas ili danas?

M. M.: Teško bih ja mogao tačno i precizno odgovoriti na ovo pitanje. Međutim, mislim da je ranije moralno biti lakše s obzirom na to da su sredstva za izlazak nekih novina u potpunosti bila obezbeđena. Danas, kao što i sami znate, nije tako. Međutim, mislim da je ovo bolje, gledano profesionalno, jer si okrenut

čitaocima koji predstavljaju tržište. To je veliki rizik, ali i izazov da se dokažeš i opstaneš.

Kakva je danas vaša uređivačka politika?

M. M.: Pre svega ona je okrenuta čitaocu, a ne nekoj političkoj, verskoj ili nacionalnoj grupi. Pokušavamo aktuelnosti u gradu sa sledati u celini. Prema svima imamo podjednak aršin, a prostor dobijaju s obzirom na aktuelnost. Takode, pokušavamo pisati i o Subotičanima koji više nisu u našem gradu, i koji su se u nekoj drugoj sredini pokazali istaknutim. Dakle, mi pokušavamo da pružimo servisne informacije bez želje da

taciji. To, po mom mišljenju, uvek može biti samo dobro. Utoliko mi je draga što su se javili i „Dani” i „Žig” i tri „Hét Napa”. Ipak, mislim da u Subotici nedostaje nedeljnički dnevni list na mađarskom jeziku koji bi pisao o gradskim temama. To je veliki problem, a onaj ko prvi napravi takav korak učiniće jednu veliku stvar za brojnu populaciju naših sugrađana Madara. Ne znam da li će se sva tri „Hét Napa” održati, ali o tome će konačnu reč dati čitaoci.

Mislite li da Subotica ima potrebe i snage napraviti dnevni list?

M. M.: Bilo je o tome mnogo reči još u vreme kada sam počeo da radim. Subotica bi sigurno, kada bi za to imala potrebu, napravila dnevni list. Kada ta ideja u gradu dovoljno sazri ona će doživeti svoje otehotvorenje. Očigledno, postojeći broj redakcija zadovoljava potrebe Subotičana. Raditi u dnevnom listu je skupa igračka koja u potpunosti menja odnos i novinara i urednika u novinama, kao i njihovu poziciju.

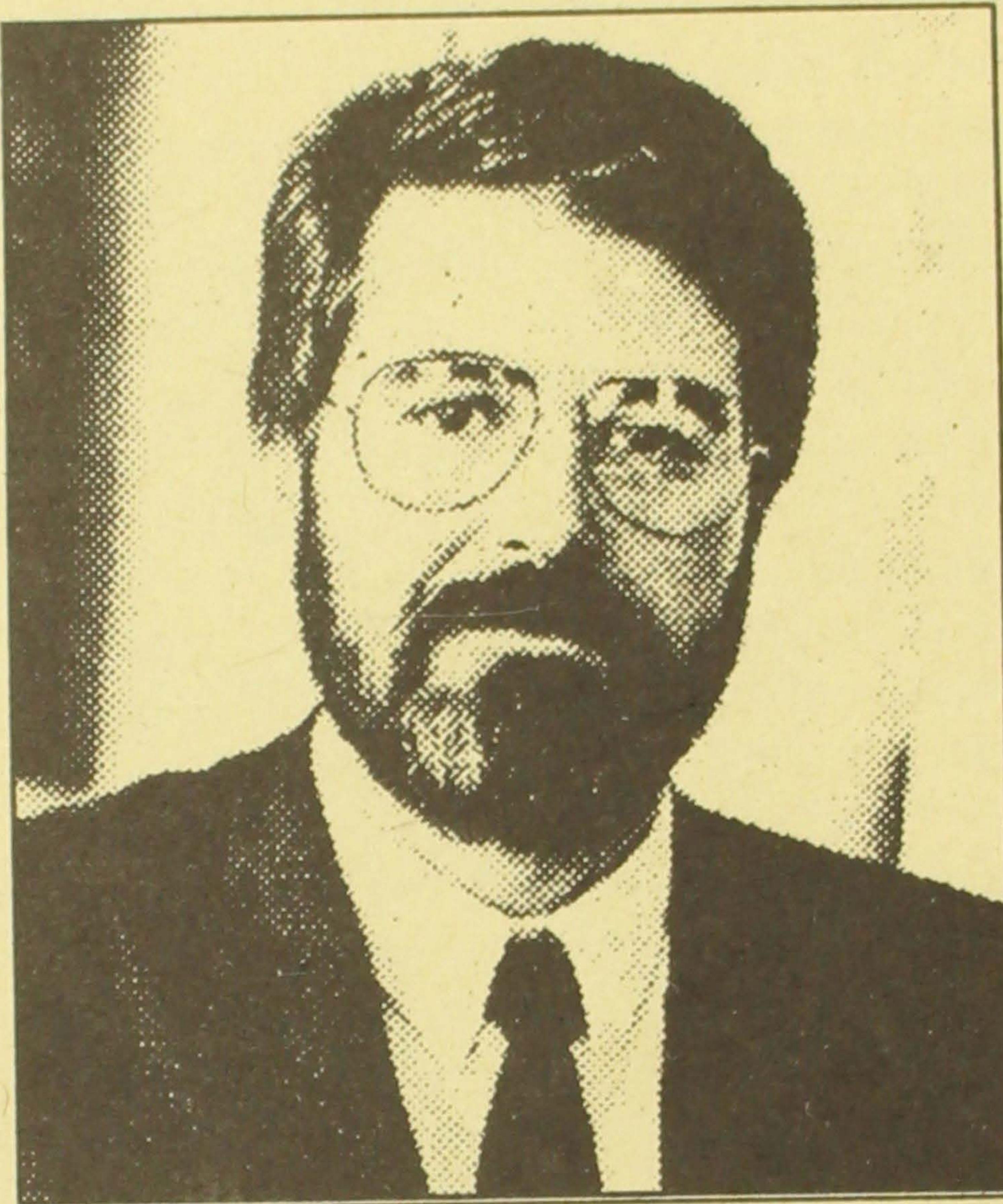
Izjavili ste da su „Subotičke novine” na četvrtom-petom mjestu u zemlji po nakladi što se tjednih listova tiče. Gdje ste došli do tog podatka i koje se novine nalaze ispred vas?

M. M.: Podatak je objavljen u „Politici” u aprilu ove godine. Tome sam se i ja veoma iznenadio. Ne sećam se koji su nedeljnici ispred nas, ali znam da smo tiražniji od „NIN”-a ili „Vremena”. Iznenadenje je utočilo veće što se „Subotičke novine” prodaju samo u opštini, a pomenuti nedeljnici u celoj zemlji. Naš tiraž danas se kreće oko 16.000. Prošle godine, u vreme najveće krize, odlučili smo da na zahtev brojnih sugrađana i sportskih radnika pokrenemo „Sportske subotičke novine”, koje izlaze utorkom, u tiražu od 4.000 primeraka. Ovim tiražom smatramo da možemo popuniti interesovanje celokupne populacije. Nije nikakvo čudo da smo napravili „Sportske subotičke novine” s obzirom na tradiciju koju ovaj grad ima. Redakcija broji dvadesetak ljudi, a samo su dvojica profesionalci. Uglavnom su to mladi ljudi (dobri učenici i studenti). Ne želimo da zbog nas neko popusti u učenju.

Nema generacijskog vakuma

„Rukovet” ni do danas nije prestala izlaziti. Recite nam nešto o broju izdatih knjiga u ovom izdanju i časopisu.

M. M.: Kada je bila proslava pedesetogodišnjice „Subotičkih novina” napravili smo pregled šta je do sada sve uradeno. Od te, 1955. godine, do danas je izšlo 250 knjiga i 300 brojeva „Rukoveti”. Prosečan tiraž „Rukoveti” je 1.000, a knjiga između 500 i 1.000. Objavili smo knjige 120 autora i oko 8.000 jedinica u „Rukoveti” (pesme, eseji, prikazi, kritike,...). Bilo je oko 2.500 saradnika. Jednu činjenicu želim posebno da istaknem: u časopisu se skoro jedna trećina prostora poklanja prevodu, najvećim delom mađarskom. To je

Milovan Miković:
„Vreme komentara je prošlo”

nečemu ili nekome presudujemo. To ne znači da želimo da ih menjamo, nego da ih otkrivamo. Drugim rečima, čitalac je taj koji končano treba da stvari sud o nečemu.

Zbog čega mislite da samo čitatelj treba stvarati sud, a da novinar ne bi trebao komentirati neki događaj?

M. M.: Već sam rekao. Pa ta su vremena, hvala Bogu, prošla. Mislim da je danas pisati tu vrstu tekstova deplasirano. Za to mora postojati jak razlog i ozbiljan povod. Smatram takođe da je komentar samo jedan oblik novinarstva i da bi trebao, ako već postoji, činiti samo deo novina. Pokazalo se da su informacije (vesti, izveštaji, reportaže...) ono što čitaoci najviše zanima.

Novopokrenuti listovi – zdrava konkurenčija

U Subotici je za kratko vrijeme pokrenuto dosta novih listova. Vidite li u stanovitom smislu konkurenčiju u njima?

M. M.: Naravno da novopokrenuti listovi predstavljaju konkurenčiju, ali mislim da je to jedna zdrava konkurenčija. Iskreno se radujem pojavi novog lista u gradu. Podsećam da je u Subotici i ranije istovremeno izlazilo više novina koje su bile različite po svojoj orien-

i normalno, jer smo mi svojim položajem na ulazu komunikacije između dva jezika. „Rukovet” je i u vreme sankcija bila tražena i kupovana. To se pre svega odnosi na slavičke katedre i vodeće američke biblioteke. Mi smo i onda od njih dobijali pozive da im šaljemo ovaj časopis. To smo i radili, a da li su stigli na odredišta ne znam.

Jesu li i „Subotičke novine” dobile pomoć od Soros fondacije?

M. M.: Oni su nam prošle godine ponudili pomoć i dobili smo od njih 19 tona hartije. Verovatno su procenili da smo novine otvorene za građansko društvo i biće nam veoma draga ako i ovde nastavimo tu vrstu saradnje, pogotovo što nam pomoć ničim ne uslovljavaju.

Osjeća li se stanovita praznina u izdavaštvu mlađe generacije subotičkih pisaca?

M. M.: Ne bih se složio s tom konstatacijom. Za desetak godina, koliko sam proveo u „Rukovet”, javilo se desetak novih ljudi. Istačao bih tu Danijelu Dušić, Viktoriju Šimon, Zvonka Sarića, Viktoriju Alagić, Antu Vukovića, Branu Lišića, Đorda Kuburića, Aleksandru Stefanovića,... koji svi imaju objavljenu knjigu, a neki čekaju i na drugu. Takođe je objavljena i prva knjiga Milivoja Prčića. Međutim, kada je „Rukovet” osnovana stvoren je književni temelj, a samim tim i uslovi za književno delovanje. Moram reći da je tada izdavačka delatnost bila gušća i bogatija. U poslednjih nekoliko godina „Rukovet” je ponovo dobila zamah i sigurnost, a samim tim i podršku da se okupi jedna nova, mlađa generacija pisaca. Mislim da je dobar potez što je „Rukovet” vraćena u „Subotičke novine”.

Dijalektalni iskaz ovog podneblja kao da je bio rezerviran samo za usmenu tradicionalnu književnost. Pripadnici tzv. srednje generacije subotičkih pisaca su prvi počeli pisati mlađim ikavskim dijalektom. Sto mislite od kolikog je to značaja za očuvanje naše ikavice i kakva joj je književna budućnost?

M. M.: To je jedno jako teško pitanje. Poznate su istorijske činjenice kada i kako je stvoren današnji jezički standard. Sigurno je na periferiji živeo jedan dijalektalni iskaz kao prirodna i književna potreba. Pored Balinta Vujkova koji je mnogo učinio da sačuva naš dijalekat, u poeziji nikada nije bilo pokušaja da se stvara na bunjevačkoj ikavici. Verovatno zato što je trdica usmene književnosti bila vrlo jaka. Međutim, Ivan Pančić prvi je to pokušao. Istina, ne dosledno, ali je pokušao. Prvi smo to učinili Vojo Sekelj i ja. Pokušali smo to učiniti jednim modernim i savremenim iskazom. Pokazalo se da je to živ jezik kojim se može pevati. U proznom iskazu to je najdoslednije učinio Petko Vojnić-Purčar.

Zlatko Romic

Pisma čitatelja

Povodom komemoracije nevinim žrtvama

Bez šanse na odbranu

O nevinim žrtvama iz 1944. godine u poslednje vreme se češće piše, a postoje i predlozi da im se podigne spomenik. No, nažalost ovome se žestoko protive pojedine političke stranke kao i pojedinci. Što je najinteresantnije, svi ti koji smatraju da su sve žrtve iz 1944. zločinci nisu uopšte poznavali ovdašnji živalj. Da su ga poznavali, posebno mnoge žrtve i njihovo ponašanje za vreme rata, sigurno bi drugačije mislili o njima. Ja, autor ovog pisma, lično sam poznavao mnoge od tih žrtava i znam da su to bili pošteni i dobromerni ljudi.

Suđenja nije bilo niti jednoj žrtvi, no neki su bili saslušavani od tadašnjih oficira OZN-e i proveli su svega nekoliko dana u ćeliji dok nisu bili izvedeni na streljanje. Međutim, veoma veliki broj žrtava uhapšen je u toku dana, a već naredne noći je izведен na streljanje, bez ikakvog saslušanja i mogućnosti za bilo kakvu odbranu. Sve ovo znam, pošto sam bio očeviđac kao stražar u zatvorima OZN-e kao običan vojnik, jer sam tamo raspoređen od tadašnjih komandi.

Jednom prilikom, kada je na streljanje izvedeno oko 180 žrtava, i ja sam bio određen da sprovodim kolonu nesrećnika. Bilo je to u mesecu novembru, tačnog datuma se ne sećam. Bilo je veoma hladno, no žrtve su bile svučene na golo, vezane žicom međusobno dvoje po dvoje i tako sprovođene od zatvora u zgradu bivšeg suda do Senčanskog groblja. Tamo su ih saterali u već unapred iskopane jame i streljali ih. Bio je to užas kojega ču se sećati dok sam živ i kojega još i danas sanjam.

Nekoliko reči o glavnim zločincima ovih masakara. Kada se govori o ovim streljanjima, obično se to pripisuje tadašnjim komandama što je bez sumnje i tačno. Ali, na čelu nastalih zločina stajali su ipak pojedinci, i od njihove milosti zavisili su životi mnogih nevinih ljudi. Među te pojedince spadaju Viktor Vrhovac zvan Učo, zatim neki Kostić, zvan Čapo, pa Maksim, neki Vanja i najzad Palkovljević kojega su zvali Pinkić, pošto je bio mlađi brat Pinkija. Za Čapu i Uču pouzdano znam da danas žive u Novom Sadu, dok za ostale ne znam da li su uopšte i živi.

Naveo sam imena samo nekoliko najglavnijih egzekutora u Subotici, međutim slične su se stvari dešavale u svim oslobođenim gradovima širom zemlje. Kada bi sve dželate sakupili na jedno mesto bio bi to popriličan broj onih koji su svoje ruke okrvavili.

Ja više ne živim u Subotici, ali budući da sam u njoj rođen i tu odrastao, smatrao sam da je potrebno da ovo napišem jer sam to, nažalost, doživeo, a na to su me ponukali napisi u „Subotičkim novinama” i „Žigu”. Čestitam predsedniku grada Jožefu Kasi i njegovim istomišljenim odbornicima na istrajnosti da se žrtvama održi komemoracija i poručujem im da ne pokleknu i ne popuste pred pritiscima.

Svoje ime i sadašnju adresu nemam hrabrosti da objavim, jer nisam siguran da mi se ne bi osvetili neki novi dželati kada ovo pročitaju.

(Ime i adresa poznati uredništvu)

In parenthesis Polet naše mladosti

Jedne minule zimske večeri, sjedit će u jednom od elitnijih lokala u društvu prijatelja iz gimnazijskih dana i jedne šarmantne studentice, slušao sam tog mog prijatelja kako priča o užasima socijalizma. Pričao je mlađoj djevojci o svojoj žrtvovanoj mladosti i raznoraznim torturama koje je, navodno, doživio od titističkog aparata. A ja ga se sjećam kao revnosnog izvršitelja skojevskih pa kasnije partijskih zadataka. Kao discipliniranog Titovog omladinca, graditelja socijalizma, i pjevača omiljene skojevske pjesme: „Amerika i Engleska biće zemlja proleterska”, kao čovjeka koji je nastupao u ime radničke klase i kad je trebalo i kad to nitko od njega nije tražio. Poznati su bili njegovi nastupi na raznim mitinzima, konferencijama i napisi o samoupravljanju kao radničkom raju. Sad je pričao o Titu kao diktatoru kao čovjeku koji je mrzio sve što je srpsko. Prisjetio sam se njegovih udvořičkih besjeda, i napisa „o najvećem sinu naših naroda i narodnosti” i umiješao se u priču, rekavši: „kad je lav mrtav, onda ga i magarac može ritnuti”!

Djevojka koja je slušala, prezrije nas je napustila, videći da ima posla s ljudima prošlim, s ljudima koji se još nisu istrgli iz jednog totalitarističkog vremena.

Diktaturu proletarijata zamijenila je diktatura nacije, ali su diktatori ostali najčešće isti. Zbog toga je naš svijet ostao i dalje statičan, na razini kič slikarije. Kućni duhovi socijalizma, zamijenjeni su andelčićima nacije, a pozadina je ostala ista: kulisa sa slikom oblačića i idile zemaljskog raja. Odlaskom socijalizma kao planetarne

utopije promjena se nije dogodila. Smrt Tita ostavila je naš narod bez božanstva, ali ne za dugo. Sad se znade koji novi Tito; klicao je omamljeni narod jednom novom božanstvu koji će ranjeni narod izvesti u novi Misir nerada i blagostanja. Matrica vladara bila je apsolutno kopirana i uspostavljena u starim sistem podaništva. Socijalizam je presudno izmjenio duhovno stanje ljudi u toj mjeri, da je ovo što sad živimo samo njegova adaptacija nacionalističkom prototipu. Jedna od voda kineske pobune oijcenila je užas totalitarizma: „Stvari će potrajati. Totalitarizam je ušao u mentalitet ljudi, uvukao se u obiteljsku sferu i tu i jesu korijeni strašne represije”.

Lojalnost novim božanstvima iskazivala se u okajavanju grešne komunističke prošlosti. Poznata mi je priča, da je jedan nacionalni političar zaledio svoje odnose s kćerkom koja se udala za inoverca samo da bi sebi prisrbio mjesto u novoj hijerarhiji. Na pitanje kako on može zastupati interes svog naroda kad mu se kći udala za „protivnika”, on je svojim novim partijskim drugovima odgovorio: „Odrekao sam je se. Ne pričam s njom već 10 godina”! Osjećate li u ovim riječima sav absurd nacionalnih ideologija, ne podseća li vas ovo na dostave mlađih skojevaca koji su u svojim roditeljima otkrivali „klasnog neprijatelja”. Ljudi su na jednom osjetili bijedu svojih života i masovno počeli okajavati grijehu, pa je čovjek koji se zaklinjao Titu najednom postao hrabar antititoist, ali čini mi se malo prekasno.

Ante Zomborčević

Okom deteta

MOJE TELO

„Kada gledam, onda mi se sjaje nekako oči, na tačke. Nos mi je malo veliki. Nekad sam ljud, kad se igramo pa potučemo. Najviše mi se dopada oko moje”, ovako Nikola (5,6 g. „Mandarina”) opisuje sebe.

Uroš (5,5 g. „Mandarina”) je bio kratak: „Izgledam lepo tako što sam velik. Lice mi je okruglo. Oči mi se najviše dopadaju. Za sada sam završio!”.

Mlado (6 g. Mali Bajmok) gledajući se u ogledalo kaže: „Najlepša na svetu je moja Maja. Najlepši na tebi su zubi jer ih pereš (kaže sebi u ogledalo, prim. aut.). Sebe volim pet puta više od drugih. Razlikujem se jer plačem kada dodem u vrtić, sličan sam po igračkama. Dobar sam i slušam”.

Gledajući se u ogledalo, svako dete je trebalo reći šta je najlepše na njemu, koliko voli sebe, po čemu se razlikuje od drugih a po čemu je sličan. Na ovaj način podstičemo povoljnu ocenu onoga što dete vidi u ogledalu – sebe.

Analiza dečjih likovnih produkata je pokazala da su igre iz grupe „Moje telo” imale značajne efekte u promeni dečje slike o dimenzijama svoga tela i njegovih delova. Deca su ostvarila značajna postignuća na planu kooperacije koja je bila u funkciji upoznavanja i razvoja osjetljivosti za sebe i druge.

U okviru igre „Kakve su tvoje oči?” deca su crtala oči svoga druga. „Aleksandrine oči su plave i podsećaju me na oblak” – Goran (6,3 g. Mali Bajmok).

„Kad gledam u oči svoje drugarice Antonije vidim sebe” Maja (6 g. Mali Bajmok).

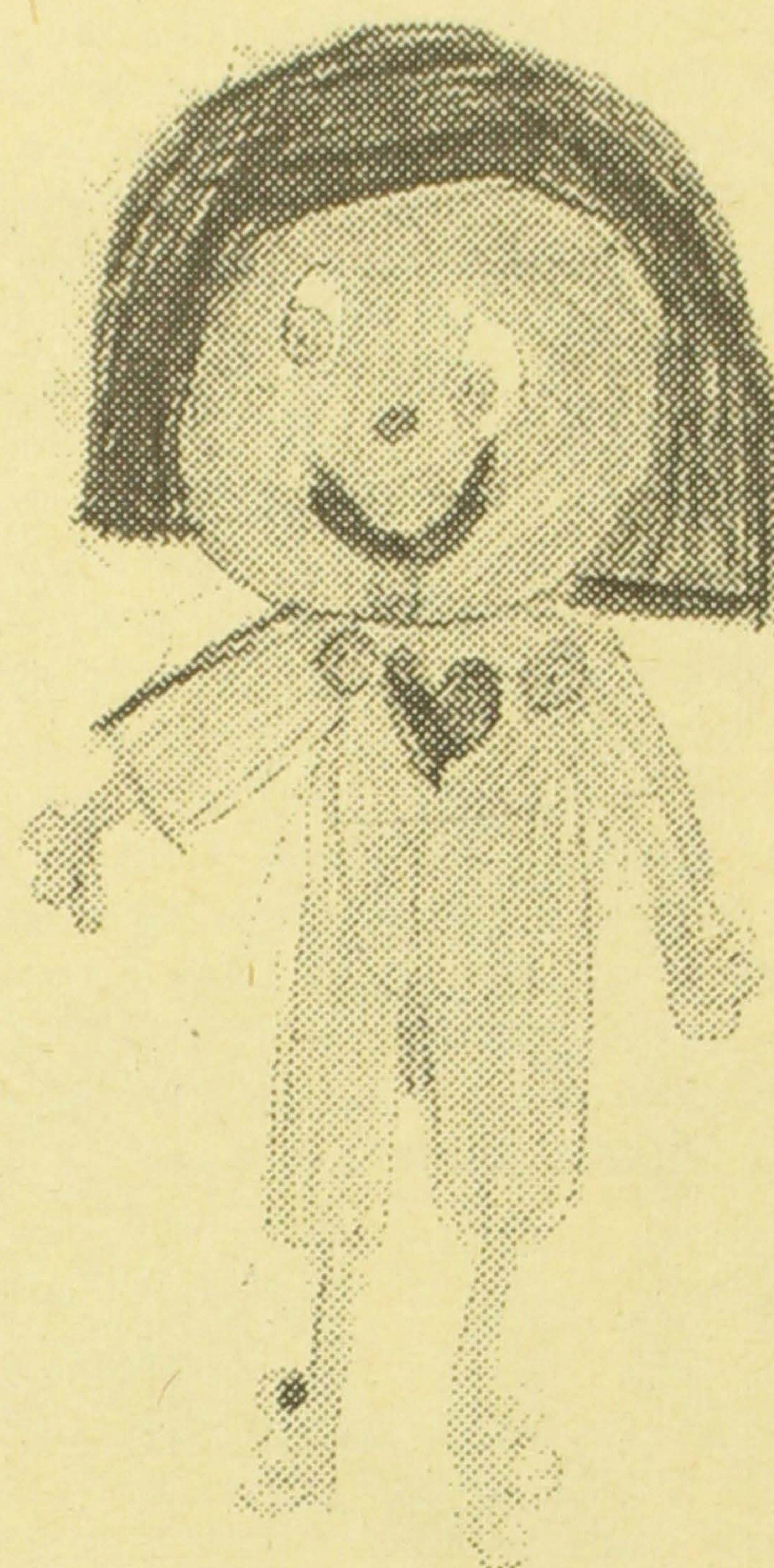
Deci je omogućeno da crtaju i svoje oči. Miloš Zvekić (6 g. Mali Bajmok) osim očiju nacrtao je i nos, usta i još neke detalje. Kada mu je vaspitačica rekla da ne mora sve da crta, nego samo oči, on je rekao: „Moram da nacrtam sve ono što ide pored očiju. To je isto moje i pusti me da radim”.

U grupi dece uzrasta 4,5 godina nekoliko devojčica je odbilo da crta svoj prst ispod luke jer je „ružan tako velik”. Nasuprot tome bilo je dece koja su se oduševila i iznenadila otkritcem izgleda svog prsta uveličanog lupom. Željko (6,5 g. Mali Bajmok) kaže: „Vidite kako je moj prst velik i koliko imam ja kružića a to nisam ranije znao”.

Posebno mesto u ovoj grupi igara zauzima igra „Kako izgledam kad izadem iz kade?”, u kojoj deca crtaju svoje nago telo. Najviše sumnji u uspešnost je bilo vezano upravo za ovu tabuiziranu temu. Međutim, upravo je ona bila jedna od najuspelijih.

U nekim porodicama se izbegavaju razgovori o telu i polnim karakteristikama. Ro-

ditelji se obično izvlače govoreći deci da će o tome saznati kada budu stariji, jer se stide, iako se radi o sasvim normalnim i prirodnim stvarima. A kada dete pođraste, usled takvog stava roditelja, i ono postaje suviše stidljivo da više postavi takvo pitanje, pa su roditelji rešili svoj problem. A dete? Njemu ostaje da se samo snalazi i do saznanja koja je trebalo da dobije u porodici dolazi na razne načine: pričajući sa prijateljima koji to „bolje” znaju, tragajući za odgovorima u časopisima i drugo. A pitanje je da li će ta saznanja biti ona prava.

Kako izgledam kad izadem iz kade
Tamara P.

Srećom, danas je sve više roditelja koji svoje dete sasvim spontano i otvoreno upoznaju sa telom i njegovim karakteristikama, jer su i oni to prihvatali kao nešto prirodno.

Iz ovih razloga bilo je dece koja su se stidela i pri crtanju su se izdvajala u drugi kraj sobe. Neki su sakrivali svoj crtež a neki pak otvoreno pokazivali i komentarisali. Bilo je tu i raznih dobijanja npr. nacrtaju sebe umotanog u peškir ili skroz prekrivenog kapljicama i sl.

Ali ono što je dobro jeste da su deca koja su se stidela, u razgovoru čula drugu decu kako slobodno pričaju o tome pa su se i oni uključili u razgovor.

Mirka (6,6 g. Mali Bajmok): „Ja imam mladež na stomaku, imam i sise male”.

nastavlja se
Dijana Kopunović, dipl.psiholog

Za djecu i roditelje Šta rade zubi?

Sprijeda su četiri sekutića kojima hranu siječemo kao sjekirov. Iza njih je sa svake strane, kako u gornjoj tako i u doljnjoj čeljusti, po jedan očnjak. S njima otkidamo hranu. Pretkutnjaci su slični kutnjacima, ali su znatno manji. Sa svake strane su po dva i oni drobe hranu. Na kraju su po tri kutnjaka. To su najveći zubi i njima meljemo i usitnjavamo hranu. Zajedničkim radom svih zubi hrana je potpuno usitnjena i spremna da je progutamo. Ako bilo koji Zubmanjka, žvakanje je otežano.

Nešto o parodontu

Mnogo smo govorili o zubima. Hajde da malo pričamo o vezivnom aparatu zuba – parodontu. Zub leži u kosti u alveoli, a vjugava parodontana vlakna povezuju cement korijena zuba alveolnom kosti.

Kad je zub u funkciji, vlakna se istegnu – kao hidraulika. Kad prestane gristi, ona su opet vjugava. Uz vrat zuba zubno meso ili gingiva čuva parodontna vlakna i kost. Zdrava gingiva je svjetlo ružičaste boje.

(Iz knjige Valenta Sabulića „Io tvojim zubima”)

Svečani jubilej Muzičke škole u Subotici

Muzička škola u Subotici proslavila je 125 godina postojanja svečanim koncertom svojih učenika, koji je održan u Velikoj večnici Gradske kuće (18. 10. 1994. godine).

Povod za ovaj kulturni događaj je pored obeležavanja jubileja i činjenica da se radi o najstarijoj muzičkoj školi u našoj zemlji, čiji daci već generacijama uspešno daju svoj umetnički doprinos u širenju muzičke kulture širom naše zemlje i sveta.

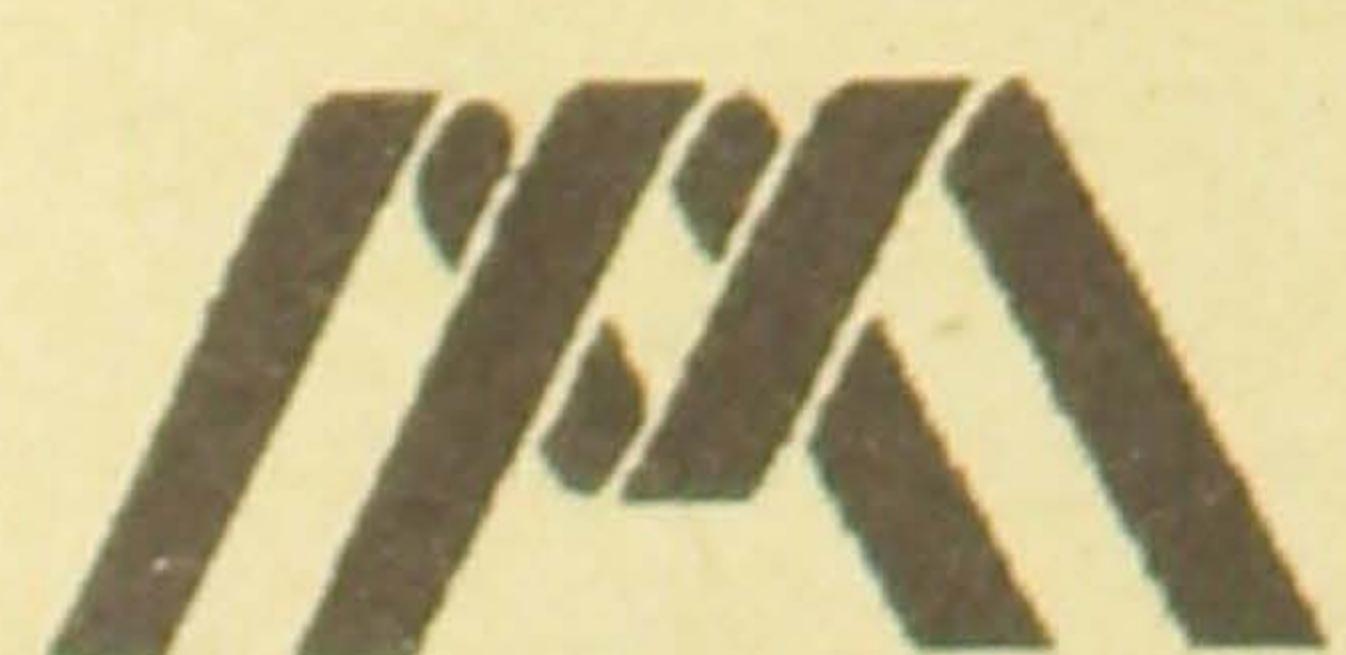
Pozdravni govor, održao je direktor škole Balaž Piri Išvan.

Na svečanom koncertu nastupili su Gabor Kiš, učenik IV nižeg razreda violine u klasi profesora Ive Vlašića, koji uz pratnju Katalin Peter izveo Toselijevu Serenadu. Učenik II razreda srednje škole na odseku za klavir Mihajlo Zorković, klasa profesoice Marija Sekelj, izveo je Skrjabinove dve pome op. 32, Đerdi Vereb IV razred srednje škole, violončelo, klasa profesor Mirko Molnar, izvela je kompoziciju „Jesen” G. Lisnjaja. Školski hor i orkestar izveli su Betovenovu Horsku fantaziju za klavir, hor i orkestar, pod dirigentskom palicom mr. Elvire Husar, hor je pripremila mr. Gabriela Egete, solista na klaviru bio je Isak Sekelj, učenik subotičke Muzičke škole, sada student na muzičkoj akademiji „Rubin” u Jerusalimu.

Na ovoj svečanosti dodeljene su i nagrade članovima kolektiva: Iloni Sabo, profesorici harmonike za 20 godina rada, Mariji Sekelj, profesorici klavira za 25 i Mirku Molnaru profesoru violončela, za 30 godina uspešnog rada u subotičkoj Muzičkoj školi.

Na kraju ovog kratkog osvrta ostaje zaključak da možemo biti ponosni što u našem gradu imamo ustanovu ovakvog kulturnog značaja i renomea.

(n. L.)

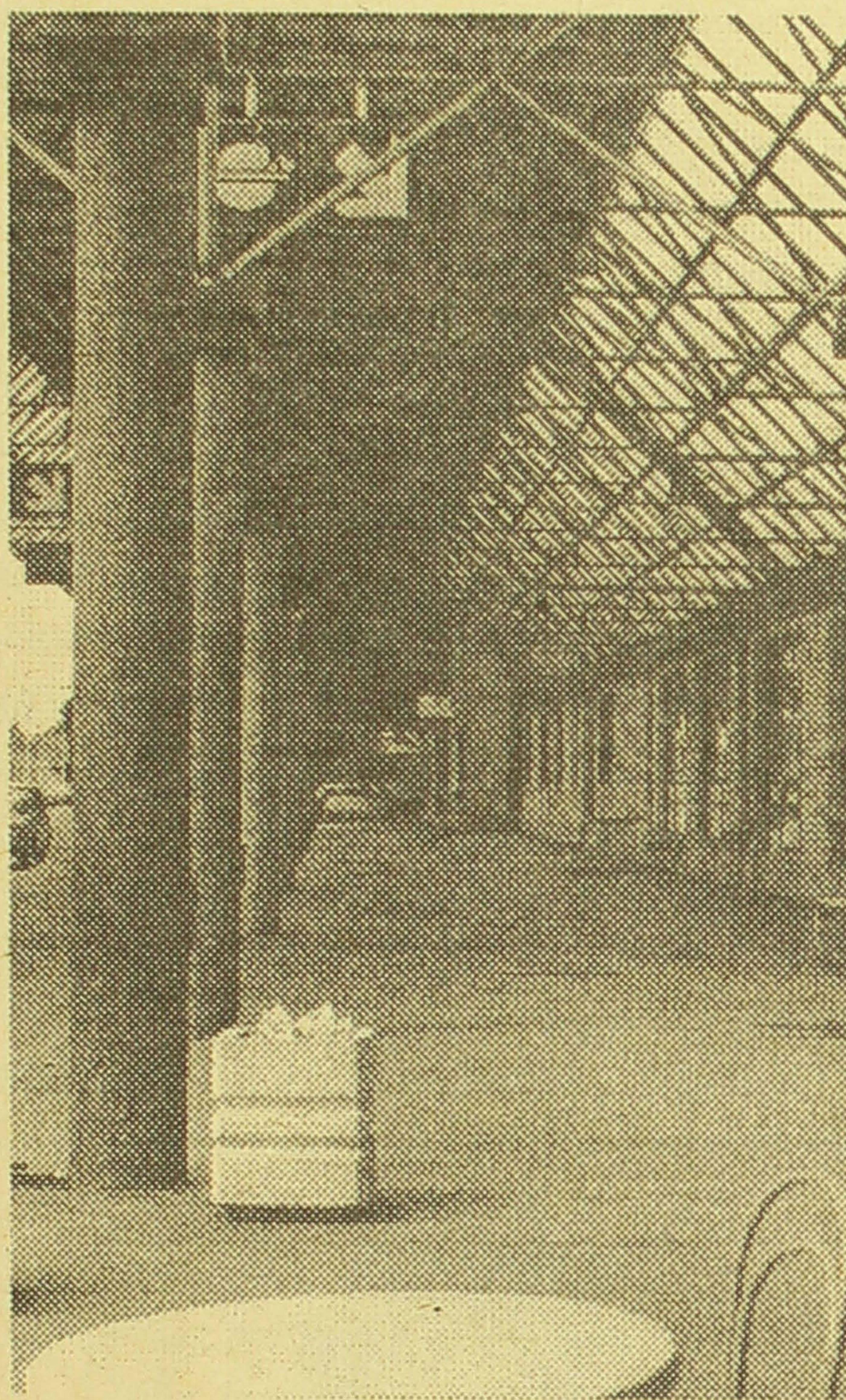

AUROMETAL

Autobusnom linijom Beograd – Zagreb „OVO SU NAJPOŠTENIJI LJUDI“

Kada sam odlazio iz Subotice, nisam ni pomisljao na jačinu ljudske boli sa kojom sam se našao licem u lice. Bio sam stoga nespreman ponuditi joj rješenje i utočište, i nemocan oduprijeti joj se i učiniti bilo što drugo nego da se i sam utopim u njoj i posegnem za rijetkim slamkama spasa iz preko mjere narasle nemoći. Sa mnom su bili različiti ljudi i sudbine, svaki sa svojom patnjom. I bez obzira odlaze li tek ili se već vraćaju, oni skupa premošćuju obijest i nerazum. Upravo u tom se očituje zajednička bit svih tih naoko različitosti, upravo u tom se otkriva čovjek sam, koji izvire iz svakog putnika ponaosob.

Upoznajem bračni par iz Bjelovara. Go-

U isčekivanju autobusa: putnici na liniji Beograd-Zagreb

spoda je Slovenka iz Ljubljane, gospodin Srbin iz Požarevca. Upoznali su se na studiju i ostali živjeti zajedno. Danas do svojih najbližih teško dolaze, osobito onih s muževe strane; ali ne odustaju. U njihovoje je upornošti, čini mi se, materijaliziran otpor nutarnjih pobuda takozvanim „općim stvarima“, i oni uspijevaju u tome.

Ispred njih sjedi Beogradanka srednjih godina, koja se nakon poduljeg razgovora ne libi priznati da je opredjeljenjem još uvijek komunistica. „Pravi komunisti nisu to bili iz koristi“, govori ova gospođa, inače Hrvatica

Kava protiv mamurluka

1/2 l vode, 6 čajnih žličica kave, 4 cl šeri brendija, 2 cl konjaka ili vinjaka, 2 jušne žlice šećera, 4 kocke leda.

Zavremo vodu i filtriramo kavu (ili je skuhamo), ohladimo i ostavimo približno jedan sat pokrivenu u hladnjaku. Kavu prelijemo u stakleni vrč, dodamo joj šeri, konjak, vrhnje, šećer i kocke leda. Temeljito promješamo i podijelimo u četiri visoke čaše.

rodom iz Varaždina. Uz jugoslavensku putovnicu ima i hrvatsku domovnicu, te i u tome balancira između ova dva svijeta. Njena me je tvrdnja podsjetila na izjave crkvenih velikodostojnika da pravi vjernici nisu ubijali. Koliko su, uistinu, samo opasne vulgarizacije ideja koje nastaje biti u službi općeljudskog boljštika. I komunizam i religija, u biti nadahnuti čovjekoljubljem, doživjeli su u prljavoj drami koja se odvijala posljednjih nekoliko desetljeća i kulminirala u ovom ratu da ih se maskira i preokrene protiv sebe samih. Čovjek se pred tim sakrio jer nije dovoljno jak da mu stane na put.

Dirnula me je i sudbina Zagrepčanke koja se vraćala iz posjeta sestri u Beogradu. Rodom je iz Mostara, a roditelji joj i dalje tamo žive. Priča kako joj majka plače na svaku prijetnju bombardiranjem Beograda i Zagreba, jer sa bilo kojim gradom u opasnosti će se naći i jedna od njenih kćeri. Sva ova „osvajanja“ i „oslobadanja“ ne vrijede samo tih suza. A koliko ih još ima ...

Broj putnika se neočekivano povećao na samom ulasku u Mađarsku, kada se u autobus ukrcao gospodin kojeg nisu pustili u SR Jugoslaviju. Iz Zagreba je, Hrvat, a uputio se u Kraljevo pomoći ženinim roditeljima. Kaže da on i supruga često putuju u Srbiju, bar jednom mjesечно, i da je ovo prvi puta da mu je dozvola za ulaz uskraćena. „Otjerali su me kao psa“, govori dok suputnicima dijeli bombole i čokoladu koje je namijenio punici. Stjuardesa beogradskog „Putnika“ nije mu naplatila kartu.

Na ulasku u Hrvatsku broj putnika je vraćen na početni. Gospodi iz Novog Sada, Hrvatici rodom iz Virovitice, nije dozvoljen ulazak u Hrvatsku jer su joj krsni i vjenčani list bili ispisani na starim formularima. Obojljeloj majci nije mogla ni telefonirati, jer carinarnica Republike Hrvatske „nije javna govornica“. Vratila se u Novi Sad autobusom koji je tuda trebao proći pet sati poslije.

Ovo su samo neke od priča iz jednog jedinog autobusa, a dnevno ih ima četiri. Da stvar bude još strašnija obje ograničene policije maksimalno kinje svoje gradane koji putuju u „zemlju agresora“, ili u „uskrslu ustašku državu“, možda upravo stoga što su, kako je jedna gospođa izjavila, u tim autobusima najpošteniji ljudi. Oni su ti koji se tiho odupiru politici dviju država, oni su sumnjivi, potencijalni špijuni, državni neprijatelji ... Njih se pokušava obeshrabriti, spriječiti: prisiljava zaboraviti da su uzajamna prijateljstva nekoć postojala ... No, autobusi još uvijek voze, i to svakog dana.

Petar Vuković

Ta kava, navodno, nije protiv mamurluka, što ga već imamo, već će ga spriječiti.

Isto je tako odličan završetak svake zabave – osim, naravno, za vozače.

Kozačka krv

1/4 l jake kave, 1/4 l crvenog vina, 3-4 čašice votke, šećer.

Kavu, votku i vino zavremo, odmah naliđemo u šalice ili čaše za punč i sladimo po želji. Navodno ova vrsta kave izvršno uklanja umor

Priča o gradu Rogina bara

U davnina vremena na ovim prostorima bile su bare, rečice, dolovi, grede, hatovi, mlaće, šume, livade. To je bila prirodna sredina. Onda je došao čovek i svojin radom izmenio je lik zemlje, stvorivši veštačku, gradenu sredinu – grad – kao najveći domet civilizacije. Ostaci nekadašnje prirodne sredine ponekad su sačuvani u imenima pojedinih delova grada. Dulićeva greda, Vučidol (Vučji do), Jasibara, Bajin hat-Bajnat.

Jedna od poslednjih vodenih površina, bara na teritoriji grada bila je Jasibara, koja se nalazila na prostoru između današnje ulice Vuka Karadžića, pravoslavne crkve, željezničke stanice i korzoa. Po predanju imao je bistru vodu, bila je puna riba, a verovatno i komaraca. Kako se grad širio tako se jezerce smanjivalo, ljudi su u nju bacali smeće, prirodni dotok vode je presečen tako da je ona postala baruština, koja smeta. Zato su gradski oci doneli odluku da Roginu baru treba nasuti, i na tom prostoru izgraditi kuće-palate. Bara je jednim šancem presečena na dva dela to je današnja ulica Đure Đakovića. Istočnim obodom jezera izgrađen je segediški put (današnji korzo), izgrađen je parni mlin, tamo gde je danas robna kuća „Beograd“. I tako, korak po korak, jezero (bara) nestajalo je sa lice zemlje. Deo jezera je pretvoren u park, po tadašnjim običajima ispred željezničke stanice. Ti parkovi su imali funkciju da gradane štite od štetnog uticaja dima iz lokomotive. Park je ograđen lepotom ogradom od cigle i kovanog gvožđa, a nasuprot korzou bila je postavljena i velika kapija, koja se uveče zatvarala. Tako su ljudi, šetajući se korzoom, mogli da predahnu u parku, pa da krenu novi krug šetnje. Park je dobio ime po Mariji Tereziji, i tu je postavljen i njen kip, koji je dolaskom Ujedinitelja netragom nestao. Kasnije je nestao i deo parka da bi ustupio mesto Sokolskom domu. Verovatno na ovaj čin je mislio nepoznati pisac u "Bunjevackom žackalu" kada ironično piše: U drugim gradovima ruše kuće da bi dobili parkove. U Subotici tamane parkove, te na njihova mesta zidaju kuće..." (Žig br. 8) Sokolski dom, građen u maniru koji je karakterisao arhitekturu tridesetih Nemačke i Italije, trebao je da ima dvostruku funkciju. S jedne strane trebao je biti dom sportova, okupljalište zdrave nacionalne omladine, a sa druge trebao je biti pandan Gradskoj kući. Zato je postavljen na suprotni kraj korzoa, da svako vidi da i mi konja za trku imamo.

U međuvremenu Dom sportova je postao "Dom krčmi", a tehnika gradogradnje "Gde slobodan prostor nadeš, ti tamo kuću posadi" nastavlja se, pa je tako nestalo fudbalsko igralište "Sand", valjda zato što je bilo najstarije. Trenutno po mesnim zajednicama grade kuće u nizu, na mestu gde je prostor rezervisan za "sport i rekreaciju", ali ovo je već početak druge priče.

Zamislite kako bi izgledala Subotica da danas u centru imate jedno jezerce, oko koje nedeljom možete da se šetate sa porodicom ili se provozate čamcem pored labudova.

Žombor Sabo, arhitekta

Osvrt na nedavnu premijeru Andrićeve opere „Dužjanca” u osječkom HNK.

Dužjanca u listopadu

Kada je 29. travnja 1953. u Narodnom kazalištu u Subotici prikazana prva izvedba opere Josipa Andrića „Dužjanca”, nitko nije ni pomislio da će se na narednu predstavu čekati gotovo 42 godine. No ipak, već pomalo iz sjećanja izblijedjelu operu, zaslugom mnogih neznanin i znanih poznavaca Andrićeva djela, premijerno je 29. listopada 1994. – prikazalo osječko Hrvatsko narodno kazalište.

Širem čitateljstvu „Žig”-a, sigurno nije potrebno predstavljati Josipa Andrića i njegov veliki stvaralački opus, no tek kao napomenu mlađim generacijama nužno je naglasiti neke činjenice. Književnik, skladatelj, i glazbenik Josip Andrić rođen je 14. ožujka 1894. u bačkom selu Bukiću. Školuje se u rodnom mjestu, Slavonskoj Požegi, Zagrebu, Pragu i Innsbrucku, a umire 7. prosinca 1967. u Zagrebu. Za života, dugi niz godina uređuje HKD sv. Jeronima, osniva i uređuje tjednik „Obitelj”, kalendar „Danić”, suradnik je u brojnim drugim časopisima, piše putopisne reportaže o Siciliji, Irskoj, a nakon putovanja u Palestinu nastaje Andrićev film „Hrvati u Svetoj zemlji”. Mnoga beletristička djela, studije, drame i prijevodi romana sa njemačkog, francuskog, češkog i slovačkog jezika, predstavljaju Andrića kao svestrano obrazovanog intelektualca.

Međutim, svakako najznačajniji Andrićev doprinos je na polju glazbenog stvaralaštva. Među značajnjim Andrićevim djelima: „Bačka simfonija”, „Šokačka elegija za tamburaški orkestar”, kantata „Šokački svatovi”, „Bačke sonate”, glazovirski trio „Bačko proljeće” i mnogim drugim (cca 500 glazbenih djela) možda se najviše ističe upravo „narodna opera iz bunjevačkog života u dva čina s međuigrrom – Dužjanca”. Hrvatsko narodno kazalište u Osijeku potrudilo se dočarati nam ugodaj svršetka žetve – dužjance – i taj narodni običaj poslužio je kao temelj na kojem je kompozitor stvorio umjetničko djelo. Ne zalažeći šire u glazbenu domenu kritičkog osvrta, ipak je potrebno naglasiti stanovite karakteristike pomenute izvedbe.

U prilično stješnjenim uvjetima „male scene” osječkog HNK (glavna dvorana je ratom uništena) na početku predstavio se orkestar kojim je ravnalo Zoran Juranić dirigent i ravnatelj Opere. Korektna izvedba uvodnog dijela (ali to je sve što se može reći o umjetničkom dojmu) uvela je ispunjeno gledalište u prvi čin opere. Scenograf Ivan Balažević ponudio je prilično jednostavnu scenografiju sa stiliziranim bunarom i tri velika platna u zaledu scene na kojima je dočarano mjesto zbivanja – salaš. U uvodnom dijelu prvog čina predstavio se zbor Opere i to je zasigurno najsvjetlijia točka osječke izvedbe „Dužjance”. Mladen Tutavac dirigent i zborovoda može biti ponosan na svoj doprinos. Redatelj opere Petar Šarčević je kroz pjevanje, mimiku i pokrete dočarao uzavrela ljubavnu iščekivanja. Glavne role primjerno nosili su Olga Radmanovac i Damir Fatović (u ponovljenoj predstavi 30. listopada u alternaciji sa Sanjom Tóth – Špišić i Miljenkom Đurđanom) te Vlaho Ljutić u glavnim ulogama. Kostimografija (Mandica Lerinc) je bila zadovoljavajuća. Opera završava svojevrsnim zaštitnim znakom bunjevačkog folklora – momačkim kolom koje su primjerno (ali ipak ne originalno) odigrali članovi HKDU-a „Osijek 1862.” Sve u svemu, izvedbe bunjevačke opere „Dužjanca” hvala vrijedan je potez. To je prva „naša” – bunjevačka opera i zbog toga zauzima istaknuto mjesto u kulturnoj tradiciji bačkih Hrvata. (m. s.)

Književna kolonija u Kanjiži U znaku prožimanja kultura

Koncem prošlog tjedna (27.-29. listopada) u Kanjiži je održana 42. književna kolonija vojvodanskih pisaca, čije se priredbe kontinuirano organiziraju od 1952. godine.

Trodnevne priredbe započele su polaganjem vijenaca na spomenik Književne kolonije u Narodnom vrtu kraj Baje i sjećanjem na preminule pisce – sudionike Kolonije. Nakon pozdravnog govora dr Györgya Pappa, predsjednika Organizacionog odbora, prisutnim Kanjižanima, piscima i gostima obratili su se subotički književnici Lazar Merković i Károly Dudás. U popodnevnim satima na malom trgu gdje je prije 900 godina utemeljena Kanjiža (Cnesa) održan je književni susret Licem u lice. Zapravo, tu su se književnici iz cijele Vojvodine sreli sa stanovnicima okolnih ulica koji su im priredili srdačan prijem. U večernjim satima, u sali mjesnog kina obavljen je svečani čin otvorenja 42. kolonije, promocija knjiga īrok, költök Kanizsáról 41. Kanizsai īrotabor (41. književna kolonija Kanjiža – Pisci, pjesnici o Kanjiži), te zbirke pjesama Feranca Deáka Szerelmes episztolák (Ljubavne epistole).

Drugoga dana je nakon petosatnog rada simpozija Dijete u književnosti – književnost u životu djeteta, u večernjim satima održana književna večer sudionika Kolonije uz propratnu izložbu dječje literature u predvorju kina.

Ovogodišnja 42. kanjiška književna kolonija završila je rad svečanom priredbom u povodu 60. obljetnice prvog susreta književnika u Kanjiži, održanog 1934. godine, kao i prijemom sudionika kod Istvána Bacskulina, predsjednika Skupštine općine „grada tištine”, kako su pisci nazvali Kanjižu.

(k. d.)

Usamljenik na vjetrometini

U pondjeljak je, 24. listopada u čitaonici Gradske biblioteke održana književna večer Jakova Kopilovića u povodu njegove novoizdate knjige izabranih pjesama „Moja dužjanca”. Knjiga je u nakladi Instituta „Ivan Antunović“ objavljena ovoga ljeta, kao svojevrsni epitaf pjesnika Kopilovića nakon 50. godina književnog rada i 75. godina života. Pred velikim brojem nazočnih poklonika

pjesništva, prijatelja, poznanika i učenika g. Kopilovića, o njegovom književnom radu govorili su g. Lazar Ivan Krmpotić, pročelnik Instituta i g. Tomislav Žigmanov. Književnu večer obogatio je nastup Katedralnog zabora „Albe Vidaković“ koji je izveo četiri pjesme, koje je na stihove Kopilovića skladao Milan Asić. Nakon oficijelnog dijela g. Jakov Kopilović podijelio je autograme na knjigu pjesama onima koji su željeli da i na taj način obilježe uspomenu ove prigode i uspomenu na barda subotičkog pjesništva.

(lj. k.)

Iz govora Lazara Merkovića

„Čin odavanja pijeteta našim prethodnicima daje nam slobodu da – pod okriljem 42. kanjiške književne kolonije – produbimo svečani tren prisjećanjem na zbivanja od prije šest desetljeća, kada su tu, u Kanjiži – agilna spisateljica Boriska Gergely i njeni kolege – organizirali prve književne susrete. Prije 60 godina ovdje nije zazvučala lijepa riječ izrečena samo na mađarskom, začula se i ona južnoslavenska: pjesma srpskog pjesnika Jovana Dučića, hrvatskog poete Gustava Krkleca. Već tada se tu začela misao o međusobnom zbližavanju, prožimanju kultura, a posebice književnosti ovdašnjih naroda ...

Na tu duhovnu baštinu se skladno nadovezala i kanjiška književna kolonija (...) Jer, za četrdesetak susreta, koliko je do sada odžano u jednom dahu, ovdje su se sretali stvaraoci: pjesnici, prozaici, kritičari, publicisti i drugi kreatori iz cijele Vojvodine, Srbije, Jugoslavije: Srbi, Hrvati, Mađari, Slovenci, Slovaci, Makedonci, Rumunji, Rusini, Albanci, Talijani, Romi ... I mnogi vrsni pisci iz susjednih nam zemalja, čitave Europe, Bliskog i Dalekog Istoka, Zapada, Sjevera, Juga – Amerike. Tu smo se, zahvaljujući velikom razumijavanju Kanjiže i Kanjižana međusobno upoznivali, zbljžavali, neposredno osobnim kontaktima, kroz razne oblike književnog i književničkog djelovanja, napose pisanjem i prevoditeljstvom gradili mostove među raznolikim kulturama i književnostima kako Europe tako i drugih kontinenata.

Okružena prelijepim potiskim pejzažom i blagošću ovdašnjih ljudi, tu je intimna topli-

na neposrednih srazova čitatelja, slušatelja sa stvaraocima različitih stilova iz različitih naroda nascentno radala nadahnuc: pjesmu, priču, povijetku, roman, eseju, kritiku, prijevod, knjigu u kojoj je istaknuto i dostojno mjesto dobila i sama Kanjiža.

Ako u protoku vremena fiksiramo samo onaj duhovni, kulturni segment, u njemu književni, bit će uočljivo da je ovaj grad sa svojom Književnom kolonijom – za koju je i sa kojom je bogato živio – postao blistavi punkt čije je svjetlo doprlo tamo daleko iza Kineskog zida, ili do Karipskih otoka – Kube ...

Taj plemeniti posao na zbljžavanju i prožimanju kultura nastaviti ćemo danas, kao što će to sutra nastaviti oni koji poslije nas dolaze.

To nam je potrebno isto tako kao kruh, kao hljeb. Mint a kenyér!

Naš književni leksikon

Ante Zolnaić (Subotica, 1929 - Ploče, 1981), pjesnik, prozaik, kritičar, prevoditelj. Književnošću se počeo baviti rano, još kao mladi radnik. Prve stihove objavio u listu **Mornar**, od tada stalno suraduje u **Hrvatskoj riječi** („Subotičke novine“), **Rukoveti** i mnogim drugim književnim listovima i časopisima širom zemlje. S prvim većim ciklusom pjesama – **Majka od iskona** – javnosti se predstavio 1957. u zajedničkoj zbirci **3 x 20** sa pjesnicima **Jakovom Orčićem** i **Ivanom Pančićem**. Zatim slijede zbirke: **Zov krvi** (1962), **Igre sreće** (1965, Kruševac), **Kolut gorkog smijeha** (1970).

Već u prvom ciklusu **Majci od iskona** nalazimo među Zolnaićevim pjesmama lirske minijaturu **Cilj** u kojoj pjesnik stvaralački naslućuje smisao svojega pjesništva u suočavanju s beskonačnošću zavičajnog pejzaža, nedostiznim egzistencijalnim raskrižjima i uvijek novim vratima koje samo pjesnik otvara novim ključevima.

(l. m. - g. k.)

slijede pjesme:

CILJ

*Stopljen u beskonačnost
obećava pejzaže
i raskršća daleka.
Varljivo grli ko žena.
Kad misliš da si ga dosegao,
otvara nova vrata.*

U SUTON

*Kao teško oporo vino
opija miris ove jeseni.
Posrćem kroz dozrela polja,
a pjevam o proljećima
koja su me mimošla.
Pjevam o bezmirisnom cvjetanju
mojih godina,
i mislim da sam jedini
od onih što se opijaju
od mržnje prema venjenju.
Razmišljam o zimi
koja može da skrene moj put
sa utabane staze.
Jesen je.
Sunce je natočilo zadnje kapi
svoga vina po oblacima.
Vinograde su napustile ptice,
po njima još pjevaju
samo piganice.
Kao da sam u čeljusti
neke nepojmljive nemani.
Razmak između horizonta
i ssutona se sužava.
Neman je progutala okruglu
mješinu sunca
pa sada posrće sa mnom...
Po vinogradima podvikuju
zalutale piganice...
Noć me je uplela
u svoj tamni vez.*

Geza Kikić

In memoriam

SLAVKO MATKOVIĆ (1948-1994)

Drugog novembarskog dana, na Dan mrtvih, umro je Slavko Matković, jedan od najsvestranijih posleratnih subotičkih stvaralača. Bio je nesvakidašnji, multimedijalni i multižanrovska umetnik, koji se nikad nije zadovoljavao već dosegnutim i realizovanim, već se neprestano menjao i obnavljao. Svoju umetničku vokaciju skladno je dupunjavao bibliotečko-istraživačkim poslovima poslednjih dve decenije u Gradskoj biblioteci.

Umetničko debitovanje Slavka Matkovića datira s kraja šezdesetih godina i vezano je za pojavu rok senzibiliteta, dakle ishodi iz jedne atmosfere preispitivanja svih vrednosti. Godinu dana nakon burne 1968. godine Matković sa nekoliko istomišljenika osniva u Subotici grupu **Bosch + Bosch** koja će se baviti multimedijalnim istraživanjima. Počev od tada, pa nadalje, Matković izlaže svoje projekte na brojnim grupnim i samostalnim izložbama u zemlji i inostranstvu. Osim na izložbama, rezultatee svojih vizuelnih istraživanja prezentuje i u knjigama: **5112/a** (sa Laslom Salmom), 1971; **KNJIGA**, 1979; **SELOTEJP - TEKSTOVI**, 1987, kao i u nizu knjiga-predmeta-unikata. Svojim radovim zastupljen je i u velikom broju antologija u svetu i u nas.

Sastavni deo Matkovićevih multimedijalnih projekata je i poezija, shvaćena u klasičnom smislu. Nije to nikakav paradoks, već je to proizilazilo iz njegove imanentne poetike, iz interesovanja da stalno širi granice poetskog.

Njegova prva samostalna zbirka **CVETOVI SAZNANJA** (1973) sačinjena je uglavnom od lirske medaljonā u obliku četverostiha, od kojih su mnogi pravi dragulji od pesničkih slika. Druga knjiga, **MI SMO MALI ŠAŠAVI POTROŠACI** (1976) je pokazala kako se i od naizgled nepoetskih elemenata može praviti prava poezija. **ANTIGRAF** (1983) je najavio zreliju fazu Matkovićeve poezije, koja je potpuno ostvarena u **FOTOBIOGRAFIJI** (1985), jer u njoj umetnik promišlja ljudske sudbine. U ovoj knjizi se posebno izdvaja poema o Grgi Bajiću, pesnikovom dedi. Ona svojim snažnim epskim nabojem deluje na čitaoca poput veličanstvene istorijske freske, poput pravog romana.

Iako smo već pola godine znali da je Slavko teško bolestan, njegova smrt nas je iznenadila. I on i mi nadali smo se čudu do poslednjeg dana. Nada je tako ljudska osobina, da u njenom svetlu svaka smrt dolazi iznenada. To je znao i Slavko kada je napisao stihove:

Umreću iznenada
ne dotakavši rukom
meni neke drage ljude
i dve-tri dobre
i lepe stvari.

Umreću iznenada
jer tako se uvek umire.

(Kako će umreti iznenada, iz zbirke
ANTIGRAF)

(p. v.)

ŽIVOTOPIS

BALINTA VUJKOVA (VII.)

1971.

Nakladni zavod Matice hrvatske objavljuje kapitalnu knjigu Balinta Vujkova **Cvjetovi mećave**, u kojoj su u obimu od 536 strana prezentirane 253 hrvatske narodne priče sakupljene u Mađarskoj, Rumunjskoj, Austriji i Čehoslovačkoj. Predgovor je također iz pera sakupljača i obradivača.

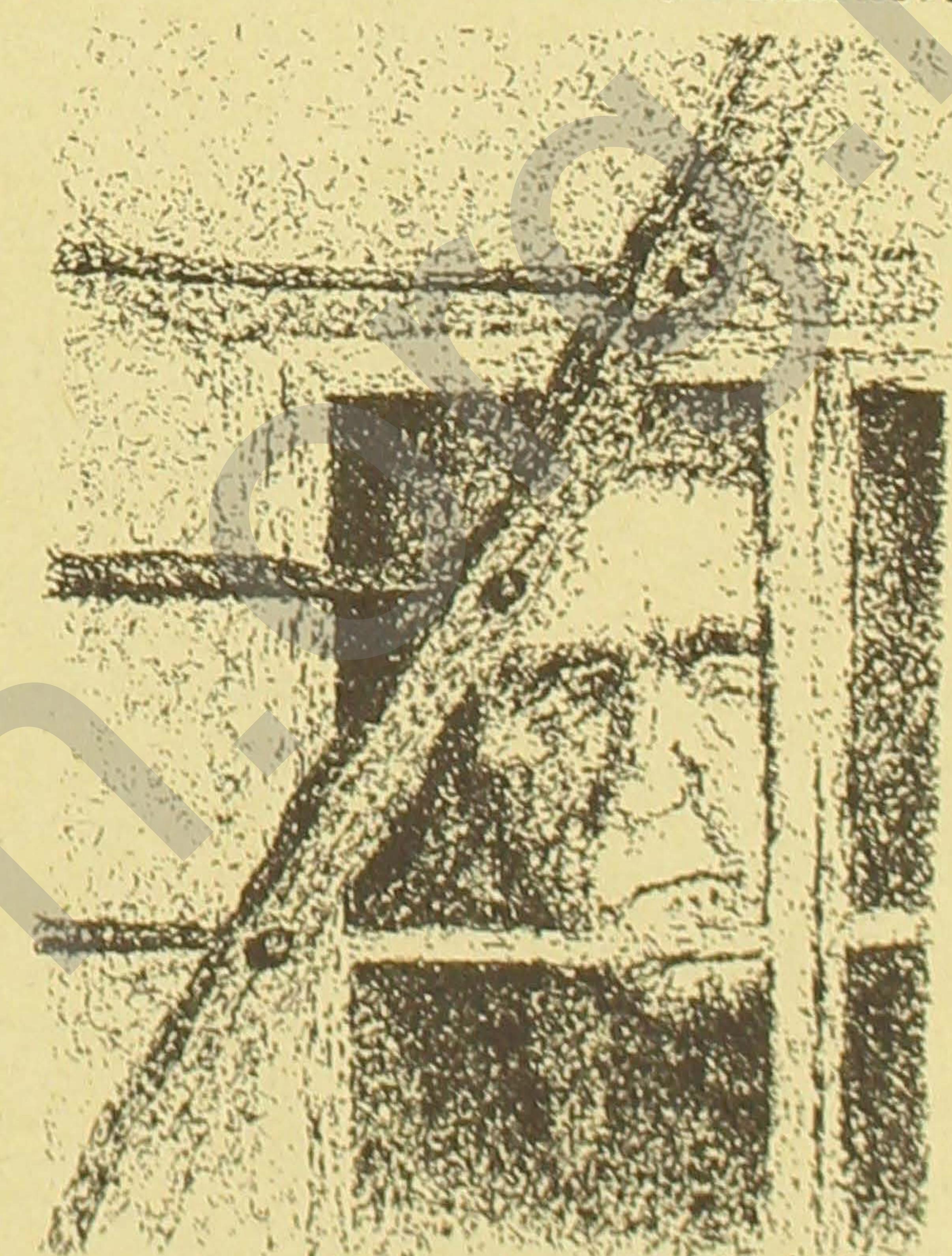
Nakladni zavod Matice hrvatske izdavač je **Antologije proze bunjevačkih Hrvata** Geze Kikića. Balint Vujkov je u njoj zastupljen s 11 bunjevačkih narodnih pripovjedaka, umjetničkom pripovijetkom **Sanjalo** i ulomkom iz knjige **Bajka o mravljem caru**. Ove tekste prati opširna bio-bibliografska bilješka o autoru.

Isti zagrebački izdavač (NZMH) objavio je i Antologiju poezije bunjevačkih Hrvata Geze Kikića, koja pored devet pjesama Balinta Vujkova sadrži i kratku bilješku o njegovom pjesništvu.

Uži izbor iz proznog stvaralaštva Balinta Vujkova - po bibliografiji tridesetak novela i priča, te više desetaka ulomaka iz romana objavljenog u nastavcima – tiskan je tek koncem 1971. godine i nosi naziv **Prašina po dugama**. Sadrži devet novela i pripovjedaka, pisanih prije i poslije II. svjetskog rata.

U prosincu je Balintu Vujkovu uručena Vukova nagrada Kulturno-prosvetne zajednice Srbije za izuzetan doprinos razvoju kulture u SR Srbiji. U obrazloženju se veli: „Balint Vujkov je skupljući, odabirajući, komentarišući i objavljivajući narodne pripovetke Bunjevaca, pokazao kako posao, koji je svojevremeno otpočeo Vuk Stefanović Karadžić, ni slučajno nije završen, nego se pregaštašvom spremnih i spretnih stvaralača nastavlja i traje. Strpljiv, uporan i značajni četrdesetogodišnji skupljački rad i istraživanje, sabrano u desetak knjiga, čini Balinta Vujkova sasvim izuzetnim stvaraocem hrvatske kulture u Vojvodini. Vujkov je otkrio, skupio i vrednovao čitavo jedno narodno blago, stvarano ne samo u Vojvodini, već i izvan nje, ne samo u Jugoslaviji, već i u Mađarskoj, Rumuniji, Čehoslovačkoj i Austriji. Njegov rad je našao mesta u antologijama, domaćim i stranim, udžbenicima, čitankama, časopisima i almanasima itd. Mnoge narodne pripovetke koje je otkrio Balint Vujkov prevedene su na скоро sve jezike u zemlji, kao i na neke strane. Kritika je o Vujkovu i njegovom radu izrekla veoma pozitivne ocene.“

Priredio: Lazar Merković

Vrijete u ovom broju: Stipan Šabić

Suša i njene posledice u Bačkoj

Povećanje srednje godišnje temperature za 1° C

Suša nastaje kada biljka za svoj razvoj zahteva više vode nego što može obezbediti iz zemljišta. Najveće posledice, u biljnoj proizvodnji, suša ostavlja u letnjim mesecima. U mesecima juni, juli i avgust. Ako se analiziraju padavine u letnjim mesecima verovatnoća da će u subotičkoj regiji biti obezbedene dovoljno vlage u avgustu je 7, u julu 16, a u junu 25%.

Naime, isparavanje je u junu pokriveno padavinama sa 52, a u julu i avgustu sa 44%. Prema ovome, samo dovoljna zimska vлага

Usev Prinos u sušnoj godini, t/ha

kukuruz	1,93 – 2,60
šećerna repa	25 – 30
suncokret	1,60 – 1,80
soja	0,64 – 1,00

Sušne godine su imale ozbiljne posledice na ratarske kulture. Ništa bolja situacija nije bila u voćarstvu i vinogradarstvu, s tim da je kod ovih kultura došla do izražaja i vazdušna suša u avgustu. Suvo vreme tokom vegetacije pogoduje razmnožavanju štetočina. Iz tog razloga i nije čudo da smo u zadnjih nekoliko godina preplavljeni štetočinama. Kod ratarskih kultura je žitna

pijavica, repina pipa, kukuruzna pipa, lukevica buba, sovice, a kod voćarskih kultura pre svega lisne i krvave vaši, smotavci i sovice. Repina pipa je ostvarila najveću brojnost 5,6 komada po 1 kvm.u 1981. i 1990. god., a kukuruzna pipa u 1980. i 1993. godini. U povtarstvu nastaju ozbiljne štete od rovaca i larvi gundelja. Povećana je opasnost i od skladišnih štetočina i glodara.

akumulirana u zemljištu ili navodnjavanje u sušnim mesecima, mogu obezbediti optimalni razvoj poljoprivrednih kultura.

U regionu Bačke u periodu od 1947. do 1993. godine ima 16 godina sa sušnim vegetacionim periodom. Od 1987. do danas, za poslednjih osam godina imamo 5 godina izrazito sušnih.

Analiza posledice suše na prinos ratarskih kultura:

Prinos u opt. godini, t/ha	Prosečni prinos t/ha
6,00 – 8,00	6,00
45 – 55	42
2,40 – 2,80	2,34
2,20 – 2,60	1,65

Za narednih pedeset godina, kako stručnjaci prognoziraju, udvostručiće se sadržaj ugljendioksida u atmosferi, te će srednja godišnja temperatura porasti za 1 C. Povećaće se isparavanje i padavine. Nažalost, raspored padavina u našem regionu je loš, a u poslednjih 10 godina palo je 20-50% padavina manje u odnosu na višegodišnji prosek. Rezerve vode u zemljištu su oskudne, a nivo podzemnih voda se spustio za 2-6 m., negde i čak 10 m. Prema tome, u našem regionu se može očekivati povećanje srednje godišnje temperature, produženje vegetacije i povećanje potrebe biljaka za vodom za 150-170 mm godišnje.

Znači, agrotehnikom i plodosmenom očuvati vlagu dok se ne obezbedi navodnjavanje, jedino je rešenje za optimalnu proizvodnju.

(p. r.)

Poljoprivreda – najugroženija grana privrede

Fabrika na brizi neba

Ovogodišnji bilans proizvodnje pšenice na Kelebijji Sumirajući rezultate u proizvodnji pšenice Nezavisni sindikat zemljoradnika je konstatovao da je sadašnja situacija u poljoprivredi katastrofalna. To se lako zaključuje i ne čekajući sumiranja rezultata u proizvodnji drugih ratarskih kultura.

Ne samo da nas suša svake godine ugrožava, nego je ugroženost poljoprivrede daleko veća od mera koje vlade donose ili ne donose svake godine, ili ih donose kada za to vreme nije. Poljoprivreda, a posebno zemljoradnik, to stvarno ne zaslужuje. Ove godine zemljoradnik je dao sve, kako u fizičkom tako i u finansijskom smislu. To je očito, jer još prave gladi nema. Maksimalno angažovanje zemljoradnika i u uslovima koji su mu nametnuti, ne treba nikoga da čudi. Zemljoradnik ima veliku fabriku pod vedrim nebom. On zna, ako ta fabrika stane, da će stati i mnoge druge fabrike. A to neće biti dobro. Verovatno je i gospodin predsednik Republike Srbije imao to u vidu, kada je jednom prilikom rekao: „Država mora da vodi brigu o seljaku, i seljak o državi“ („Politika“, 21. V 1994. god.)

Zemljoradnici Kelebijje misle da su dali sve od sebe, a to dokazuju i njihovi rezultati, ostvareni u ovako teškim uslovima. Šta su za uzvrat dobili?

Ovo prikazujemo kroz proizvodnju pšenice. Prema nezvaničnim podacima, jer pouzdanih zvaničnih podataka i nema, na području KO Kelebjija ostvaren je prosečan prinos od 3.600 kg. po ha. Kroz razne vidove i u više rata za tu pšenicu zemljoradnik je dobio ukupno 648 din. (1 kg = 0,18 din.) Koliko ga staje proizvodnja?

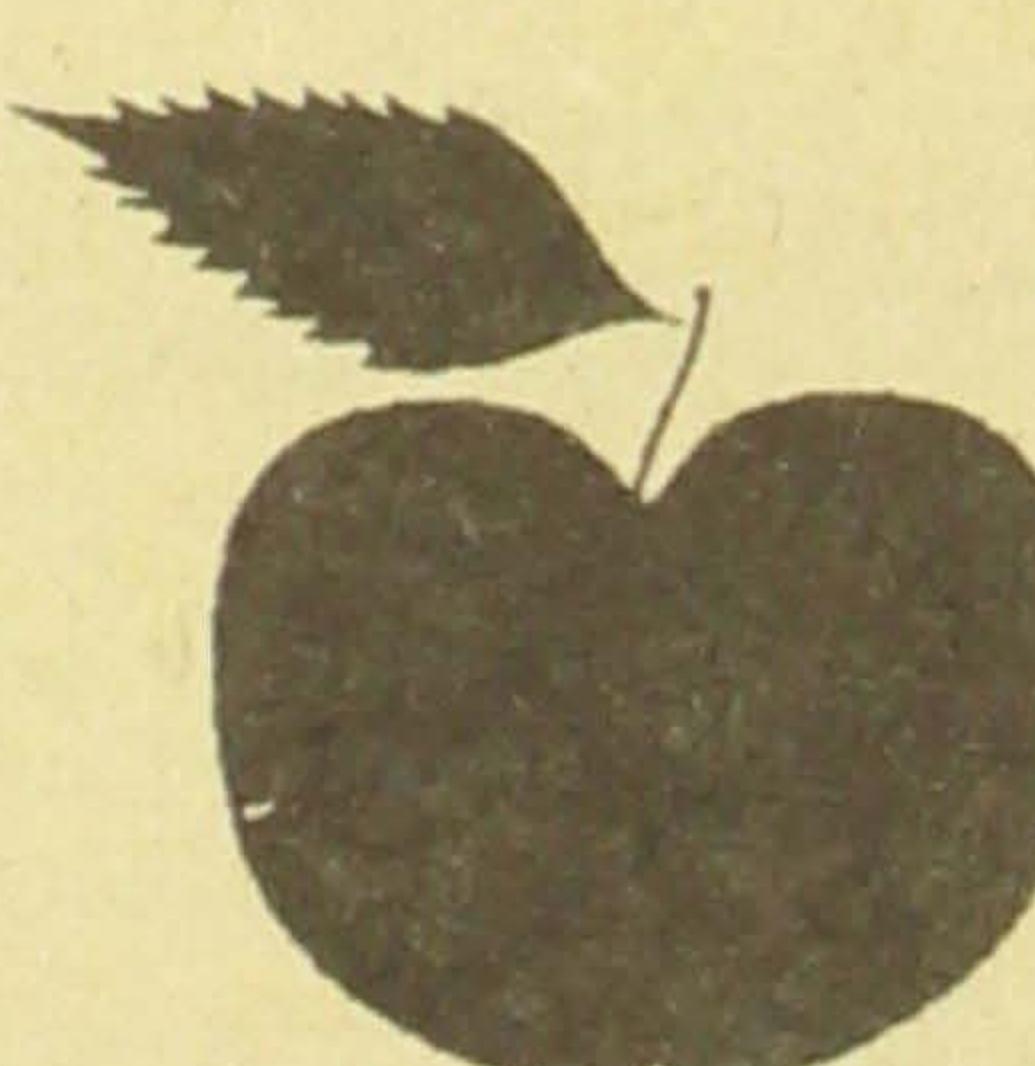
Prema najskromnijim, odnosno najnužnijim ulaganjima troškovi proizvodnje su približno ostvarenom prihodu, ne računajući sopstveni rad i amortizaciju mašina.

Oranje 21 din., predsetvena priprema 6, setva 10, seme 80, mineralno đubrivo (100 kg) 50, suzbijanje korova 48, kombajniranje 72, transport 32, porez i druge obaveze 80, skupljanje i baliranje slame 20 dinara. Ukupno 419 dinara po hektaru.

Po ovoj računici ostaje 229 din./ha., a kada bi se računao sopstveni rad i amortizacija mašina, dobio bi se gubitak.

Kada znamo da je suša donela daleko veću štetu u proizvodnji okopavina, onda se slobodno može reći da je ovo katastrofalna godina za zemljoradnika. Zaključak i komentar ostaje čitaocima.

(t. t.)

Dvesta razloga za jednu jabuku dnevno

Fabrika prirodne ishrane

Teško je poverovati, ali su naučnici to dokazali: sa oko 200 prirodnih hemijskih spojeva, jabuka bi se mogla proglašiti za pravu fabriku prirodne ishrane. Lekari danas preporučuju bar jednu jabuku dnevno.

Između ostalog, jabuka može da posluži umesto večernjeg pranja zuba, a ujutru efikasno otklanja neprijatan zadar iz ustiju. Ovo voće, uz to, uspešno reguliše stolicu.

Jesen je vreme jabuka. Njihova cena i ovog puta nije drastičan udar na budžet domaćinstva, a korist i tokom cele zime je velika.

Od svežih do jabuka izrendanih u šlag ili sladoled, pa i komposta.

Pa ipak, kad jabuke kupite nemojte ih u ostavi čuvati nikad pored krompira ili drugog povrća da se ne „zaraze“ bakterijama i ne promene hemijski sastav.

Žackalo iz „Poljoprivrednika“ za poljoprivrednike

Lepa reč i gvozdena vrata otvara, kumašine!

Šta vredi kad su fotelje iza tapacitranih vrata!

Je li znaš koji je prvi posao u jesenjoj setvi?
Pa naravno, obrada nas seljaka!

Suša je elementarna nepogoda i u džepovima.

Znaš da ovi naši predstavnici u opštini govore jezikom razumevanja?
A koji im je to jezik?
Pa onaj kad dižu dva prsta!

Priča se da mi najviše toga radimo iz inata!
Šta da radimo kad te sirovine, izgleda, imamo najviše!

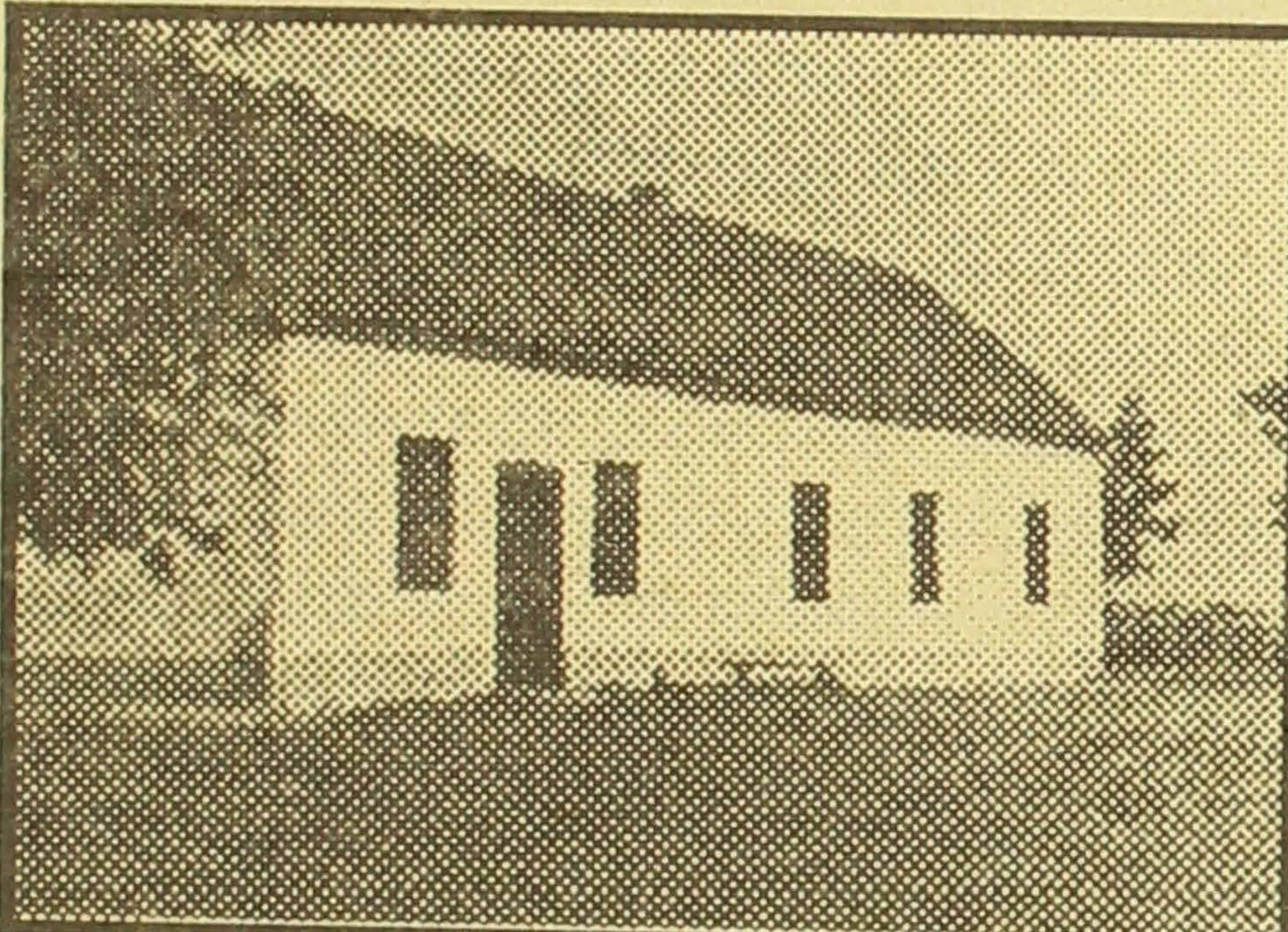

Pojava opake i teške bolesti Bisnilo u Tavankutu

Slučaj je tio da smo u prošlom broju „Žiga” doneli kratak naputak o bisnili, ne sluteći da će se ona još iste nedilje pojaviti u Tavankutu. Cila jedna obitelj i dvoje komšija zatražila je doktorsku pomoć posli grebanja njeve mačke, koja se u zadnje vrime „čudno ponašala”. Doktor i' je prigledo i ustanovio da su oni ogrebani od mačke koja je bila bisna i oma i' poslo u bolnicu na zarazno, di su još i sad. Tu se klupče počelo odmotavati, pa su se sitili, da su, dok su brali kuruze, vidili u avlji jednu lisicu koja se dosta mirno šetala. Virovatno da je ona donela bisnilo u njevu kuću tako što je ugrizla mačku. S početka bisna mačka nije ništa pokazivala jel joj je tribalo mises-dva da bola slegne i da se pokaže tako da pobisne.

Dosta je bilo ti pet zaraženi pa da se svitu oglasi niko drugi do pomoćnik ministra republičke vlade g. **Georgije Trbojević** jednim proglašom koji naređuje ovo:

1. vakcinacija svi vašaka i mačaka u selu i njivo zatvaranje
2. uništavanja vašaka i mačaka latalica
3. zabranjuje kupovanje, prodavanje i promet mačaka i vašaka iz Tavankuta
4. ubijanje zvirki koje su sklone bisnili (lisica i drugi divlji mesožderi)
5. zabranjuje dranje svi zviri koje mogu obolit od bisnila, i
6. zaprašivanje prostorija u kućama di se bisnilo pojavilo

Vakcinaciju sprovodi tavankutski veterinar g. **Boban Predolac** koji o svemu kaže: „Pomoćnik ministra u svom dopisu kaže da se naseljeno mesto Tavankut proglašava zaraženim od zarazne bolesti životinja besnila, koje kao takvo povlači i niz mera koje se moraju sprovesti. Samo njegovo obraćanje dovoljno govori o ozbiljnosti situacije. Zato apelujem na sve Tavankućane da se strogo pridržavaju datih mera, jer je njihov cilj suzbijanje besnila, a ne prilika da recimo Veterinarski centar nešto zaradi. Moram reći da je u cenu vakcinacije uračunata samo cena vакcine. Akciju vakcinisanja počeli smo sprovoditi 25. oktobra i trajeće do 3. novembra, i to po okolnim naseljima. Oduziv ljudi koji donose pse i mačke na vakcinaciju je relativno dobar za sada, te se nadam da ćemo je uspešno i privesti kraju.”

I tako bisnilo se pojavilo u Tavankutu, unelo u njeg stra' i nespokoj ko što svaka opaka bola nosi sa sobom. Na Tavankućima priostaje da se uputa drže, i da se nadaju da će i ova opačina brzo proći brez tušta nezgoda.

(lj. k.)

Drugi pišu

Koja sam, da izvinite, ja Srbija

„Jedan francuski ili engleski lord, grof, ili kako se već zovu, na znam, rekao je negde tamo dvanaeste ili četrnaeste godine, u onim balkanskim ratovima, da Srbi treba u Beogradu da dignu spomenik srpskom volu. E, ja mislim da pored njega treba da nameste i vojvodanskog seljaka. Tako bi se, valjda, napokon odužili.”

Ovo razmišljanje Mileta Dedića, zemljoradnika iz sela Bukovac kod Sombora, razumljivo je ukoliko se ima u vidu svo ogorčenje sa kojim započinju i po pravilu završava svaka priča o poljoprivredi i položaju agrara u današnjim uslovima. (...)

– Dobro to je bilo prošle godine. „Agrobanka” je ponudila kredite za kupovinu mašina. Ja nozoven i kažem, ja sam zainteresovan, a oni meni „odakle ti zoveš, čoveče?”. Zovem iz Sombora. E, kaže, ovo su krediti za užu Srbiju. Pa, koja sam, da izvinita, ja Srbija? Tamo može kredit, a za Vojvodinu ne može. Pa ja nisam vid' o poštenu njive od Beograda do Kruševca.

Traktor, Avramović i marke

Moj stric je 1939. godine na poljoprivrednom sajmu u Novom Sadu kupio traktor i platio ga tada sto deset metara pšenice, ja danas moram da dam 140 metara pšenice samo za zadnju traktorsku gumu! E, tu nešto u našoj ekonomiji nije u redu. Nešto ne štima: il' je pšenica jako jeftina il' je traktor mnogo skup. Ako dam za kraj spone na traktoru „558” koji je domaće proizvodnje, dakle na njemu nema ništas iz uvoza, petsto kila pšenice, onda ja to ne mogu izdržati, a da ne kažem koliko je nelogično dati pola tona pšenice za pola kile obrađenog gvožđa. Ili, recimo, jedan „Tarug kaiš” za berač danas košta 400 maraka pa zašto me onda Avramović pita šta će mi marke, kad vrlo dobro zna da ga „Zmaj” nema na tržištu i ja ga ne mogu uzeti ovde nego kod švercera.

Nedeljna Borba, 29-30 listopada 1994.

OGLASI:

- 1) Prodajem komplet bunjevačku narodnu nošnju.
- 2) Prodajem kuću od 700 m² na Putu braće Radića.

Za sve informacije obratite se u ulici Rudera Boškovića 16.

Servis bele tehnike FREON

024 52 918 ~ v. Gabrić Grgo.
Nikola Kujundžić 10
stan: Pazinska 11 (22 455)
Subotica

Kad ti vidiš cimer od Kasine

siti se kujne bunjevačke.

Ponedeljak: – soparna čorba,

– nacilo krumpir,

– slanina iz prisolja

Utarak: – gra s lakumićima

Srida: – kajgana

Četvrtak: – buraga

Petak: – riba

Svako veče možte poručiti gilice,
pohovanu šniclu, čevape

NAZDRAVLJE!

Restoran se nalazi u

KUD „BUNJEVAČKO KOLO”

Preradovićeva 4.

Radi od 18 do 24 sata.

Restoran se prima organizacije
svatova, proslava i poslovni ručkova.

Telefon: 30-136.

Fóth-optika
SUBOTICA

Sabotica
Tel: 51-045 Maksima Gorkog 26

POLJOPRIVREDNA APOTEKA

„AGROSU” STARI ŽEDNIK 11

POŠTOVANI ZEMLJORADNICI

I ZEMLJOPOSEDNICI!

Sa zadovoljstvom Vas obaveštavamo da je u Starom Ženiku, Žarka Zrenjanina 11, počela sa radom Poljoprivredna apoteka „AGROSU”.

Uz ovo pozivamo Vas da nas posetite, bez obaveze kupovine. Uverite se u kvalitet robe koju Vam nudimo.

Kod nas se možete snabdati sa:

- sredstvima za zaštitu bilja,
 - mineralnim dubrivismi,
 - semenskom robom,
 - koncentratima,
 - dodacima stočnoj hrani,
 - kućnom hemijom
- robom koja Vam treba, a mi smo u mogućnosti da je za Vas obezbedimo.

Subotom dajemo savete o zaštiti bilja.

Radno vreme:

radnim danima od 7 – 16,
a subotom od 7 – 13 časova.

Želimo Vam uspešno okončanje
jesenjih radova.

U prvim danima života pilića

STALNA NEGA

U podizanju podmlatka živine najkriticniji period su prve dve nedelje života. U to vreme mogu se zapaziti izvesne promene u ponašanju pilića koje zbujuje odgajivača i upućuje na pomoć stručnjaka. Prema saznanjima i praksi stručnjaka, uzrok takvog stanja najčešće nije bolest, već neodgovarača temperatura u prostoriji i neposrednoj blizini pilića. Utvrđeno je da je u 80 odsto slučajeva niska temperatura uzrok uginuća pilića u prvim danima života.

Toplota uvek ista

Za zagrevanje pilića danas se koriste veštačke kvočke, koje zamenjuju prirodnu toplotu tela kvočke. To su u stvari različiti izvori toplote koji odaju odgovarajuću temperaturu. Pod veštačku kvočku pilića treba postaviti odmah po napuštanju inkubatora. Temperatura u prostoriji treba da bude oko 25 C, a u blizini veštačke kvočke 30-34 C. Ta

temperatura ne sme se menjati, odnosno mora biti ista i danju i noću. Kao izvor toplote u neposrednoj blizini pilića najčešće se koristi sijalica. Ona treba da bude slabije jačine, 45 ili 60 vati. Ako se odredena temperatura ne može postići jednom sijalicom, treba ih postaviti više.

Da li je temperatura odgovarajuća može se utvrditi merenjem temperature vazduha u visini glave pilića, ali i mnogo jednostavnije, posmatranjem kretanja i ponašanjem samih pilića. Ako je temperatura optimalna, pilići su lepo raspoređeni i jedan pokraj drugog ispod veštačke kvočke. Kada se sabiju jedan pored drugoga ispod izvora toplote i pijuču, znači da im je hladno. Ako niske temperature potraju više dana, pilići postepeno prestaju da jedu i piju vodu. Posle nekoliko dana pile malakše i ugne. Gubici usled niskih temperatura mogu biti veliki, čak 20-30%.

Može se destiti, mada veoma retko, da je pilićima pretoplo. Tada leže daleko od veštačke kvočke, dahću, pijuču i opuštaju krila.

U prvoj nedelji života pilića treba održavati temperaturu od 30 C. Već sledeće nedelje ona se snižava za dva i po stepena i tako nastavlja sve do jednomesečnog uzrasta pilića. Za to vreme pilići dovoljno narastu i operaju, tako da im je dovoljno malo toplote

Opasnost od topotnog udara

Odgovarajuća temperatura u neposrednoj blizini pilića može se regulisati jačinom sijalice, ali i podešavanjem njene visine. Sijalica ne sme biti suviše nisko postavljena, jer u tom slučaju postoji opasnost od topotnog udara.

(na. vi.)

(Narodni poljoprivredni kalendar, 1991., M.D.)

Istorijski pregled razvoja**hortikulture****VRTOVI STAROG VEGA**

Prve zelene površine u naseljima starih Grka se pojavljuju oko hramova i grobova zaslužnih ratnika i državnika. Ova sveta mesta zvana heroni su bila okružena stablima hrastova (*Quercus sp.*) i maslina (*Olea sp.*). Na tim mestima održavale su se i godišnje svečanosti, ali su se tokom vremena ta mesta pretvorila u tzv. gimnazijume, tj. u mesta gde se vaspitava i uči omladina. U okviru tih površina razvijala se i intenzivna sportska aktivnost koja je u životu Grka imala veliki značaj. Ove površine su imale u funkcionalnom pogledu mnoge osobine današnjih centralnih parkova i park-šuma. Pojedini filozofi su u ovakvim vrtovima osnivali i svoje škole u kojima su svojim učenicima držali predavanja ili diskutovali sa svojim protivnicima. Prvi takav vrt je podigao Platon, nedaleko od Akademije, dok je u sličnom vrtu u blizini Liceja predavanja držao Aristotel. On je često svoja predavanja držao šetajući se po stazama vrta, zbog toga su njegovi učenici nazivani „seripaticima“.

Sa jačanjem moći stare Grčke rastao je i broj zelenih površina u Atini i drugim mestima. Iscrpni podaci o vrtovima toga vremena u Grčkoj su opisani u Homerovoju „Odiseji“ na mestu gde se opisuje vrt cara Alkinoja. (VIII v. p. n. e.)

Prostor vrtova antičke Grčke rešavan je pravim stazama po principu stvaranja pravih

geometrijskih površina. Središnji i najvažniji deo je predstavljala arena za gimnastičke vežbe, dok su brojno bili zastupljeni: oltari, skulpture, paviljoni za predavanja, kolonade stubova, vodoskoci i tome slično. Pored ovega, u njima su se nalazile i posebne tzv. „aleje filozofa“ i paviljoni gde su se vodile diskusije.

Od biljnih elemenata Grci su veliku prednost davali drveću, a naročito čempresu (*Cupressus sp.*), jeli (*Abies cephalonica*), hrastovima (*Quercus sp.*), platanima (*Platanus sp.*), maslini (*Olea sp.*), palmama, favoru (*Acer pseudoplatanus*), lovoru (*Laurus nobilis*) i dr. Stabla drveća su se postavljala u prave redove ili su se od njih stvarale grupe, a često su se okresivanjem kruna tih rastinja davali oblici pravilnih geometrijskih tela.

Zbog brojnih građevinskih elemenata i zgrada u vrtovima stare Grčke vidno mesto su zauzimale puzave biljke kao važan dekorativan elemenat. Pri tome su naročito koristili puzave ruže (*Rosa sp.*).

Posebna pažnja posvećivana je cveću i žbunastim vrstama, koje imaju lep, dekorativan cvet, a često i obilno cvetaju. Cveće im je bilo potrebno za obrede pri prinošenju žrtava, za pobednike u sportskim i narodnim igrama, razne druge svečanosti i slično.

Grci su poznavali već dosta rano biljni svet. Iako, Homer u VIII v. p. n. e. spominje 63 biljnih vrsta, dok Hipokrit u IV veku navodi već 250 vrsta, a Teofrast, učenik Aristotela u svom radu „Prirodna istorija biljaka“ spominje čak i 500 raznih biljnih vrsta. Grci tog vremena poznavali su već kulture ruža

tako da Teofrast u IV veku spominje stolisnu ružu (*Rosea centifolia*) i daje uputstva kako se ruže odgajaju. Grci su od cveća naročito cenili sledeće vrste: ljiljan, ljubičicu, nezaboravak, perunku, kameliju, božur, šeboj, narcis, zumbul i karanfil.

Zelene površine antičke Grčke imale su po svojoj nameni javni karakter – one su služile stanovnicima čitavog naselja, isključujući robove, što je razumljivo s obzirom na tadašnje društveno uređenje. Međutim, poređ ovih zelenih površina postojale su i zelene površine oko privatnih kuća namenjene samo upotrebi vlasnika. Za ove površine karakteristično je da često služe i za proizvodnju povrća ili gajenje žbunastih biljaka koje imaju jestiv plod. Po ovome se one razlikuju od vrtova nekih zemalja Bliskog istoka u starom veku kod kojih je ovaj karakter redje dolazio do izražaja.

U ulicama gradova antičke grčke, naročito onim koje su vodile kao svetilištima, hramovima i borilištima, često su se nalazili drvoredi.

Ružica Pisanić, dipl. ing. hortikulture

Pažnja čitaocima!

Vreme je i prilika da se Vaša firma preko „Globus“ kalendaru nađe u svetu biznisa.

Naručite kalendare sa nazivom (Vaše) firme, mali poklon i pažnja godi Vašim poslovnim partnerima.

„GLOBUS“ nudi kalendare sa uštampavanjem:

1. Trodelni kalendar
2. 6 devojaka
3. 13 pasa različitih rasa
4. Stoni kalendar sa čestitkom
5. Vizit karte sa kalendarom

ПАДАХЕРЦ

**SUBOTIČKI POSLOVNI
INFORMATOR**
Telefon: (024) 21-009

24000 SUBOTICA, Trg Slobode 2/1

Pismo našem majstoru

MIĆA optičar

Poštovani majstor Mićo!

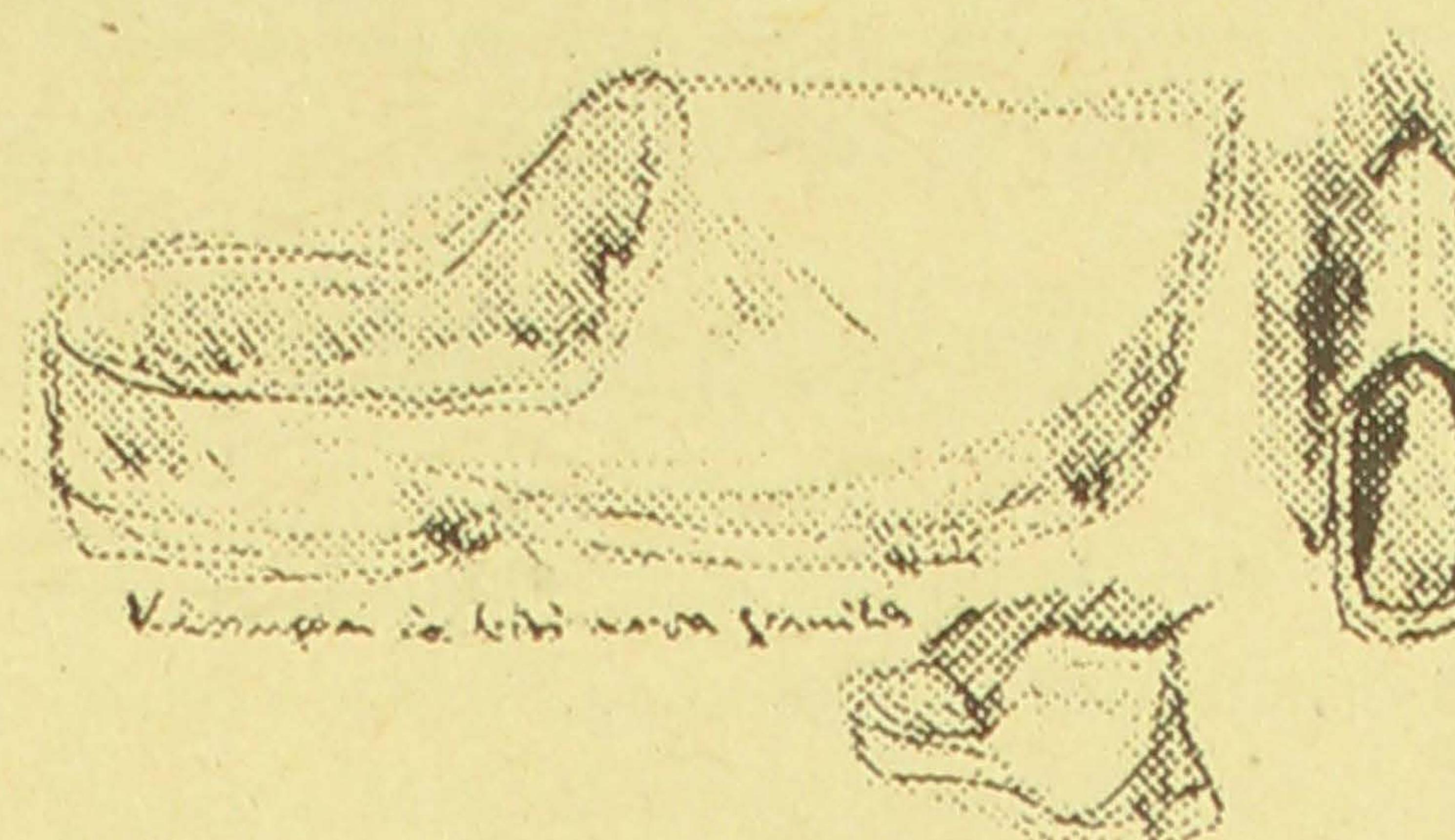
Jevo moram Vam ispričati da sam s majkom došao u Vaš dučan za očale.

Tog jutra, a baš na hetiju, kaže mi majka: „Rano moja, ove očale mi baš ne valjalju“. „Al, majko,“ – velim ja – „Vi baš ni ne nosite očale.“ „Nemoj ti meni svašta divanit. I snaš Mara s komšijskog salaša ima nove očale.“

Vidio sam da mi nema kud. Moram svrati do mog drugara Miće očaloša, al ko poslidaju odbranu probi sam zavarat trag i šapnem: „Majko, al te očale koštaju fajin! Imam ja novce“ – i već vadi novce s onim gadnjim Švabom. Vidim ja: nemam kud. Smislim majku u renova i pravo kod Miće na Radijalac. Al vrag ne spava – Miće ni za lik. Kopam ja po sićanju u kojoj to mijani on sad pije kafu? Majka strpljivo sidne na stoc čelo bogažijama od mašina. „Idi ti pa ga nadi!“ Trčim ja live, trčim desno al nigdi Miće. Prođe jedno podrug sata kad odjedared uleti Mićo. „A šta ćeš ti ode? Ta ne tribaš meni nego mojoj majki.“

„Ajde, bako, sedite tu prekoputa ove mašine da vidimo šta je problem.“ Gledi Mićo očaloš, štograd mu nije jasno. Na kraju kaže: „Bako, Vama uopšte ne trebaju naočari, vidite dobro ko kaka mlada divojka.“ „Kako mi ne tribaju? Ta i snaš Mara i ima.“ Gledi Mićo u me, gledim ja u njeg, a majka gledi u nas. „Ajmo, majko, idemo.“ Kad smo sili u renova, majka tijo spomene: „I nije niki majstor ovaj tvoj. Ni očale mi nije znao opraviti. Nadi mi meni boljeg.“

Ive

VIROVANJE

– Pajo! Pajo! Ej, Pajo! – vičem ja komšiju da grlo pokidam, a on ni brige. Teše sikirom pod naslamom: niko sapište i sve zvižduka ko kaki švigarac. Magarac matori. Sram ga bilo, ni uvo da načuli, a ja vamo grlo pokido da mu kažem radosnu vist. Ta valjda ni Jenkiji nisu bili sričniji i radosniji kad su navoštili Lija i njegove konfederacije. Al Pajo jel se pravi, jel je stvarno poblendavio.

Dreknam mu skoro na uvo: „Pajooooo!“

– Ta, čujem te! Šta se drečiš ko da nisi treću noć dočuvan? Nisu valjda i tebe nafolovali o slobodi i nezavisnosti mistni zajednica? Nećeš valjda na vokšovanje, da ne kažem ne daj Bože, da se nisi kandidovo za pricidnika?

Zinem, a blende mi ko vrata na krušnoj peći. Otkud to Pajo zna šta mu oču ispričati. Ko da me čita ko dica početnicu, što bi sad kazli „bukvar“.

– Nemoj tako komšija. Pa, da nisi svistan ni obavišten šta to kod nas pridstavlja. Nalda, kad naš pricidnik odvali šakom komad astala i kaže Vladi da žito, cincokret, svinji i da ti ne nabrajam... mora bit po to i po to, Vlada ima da podvuče rep ko tvoj Bujtar kad ga ošineš kandžijom. Šta kažeš na to?

– Grga, ti si se luckast rodio. Taki ćeš i umrit (da znate da mu ovo neću skoro oprostit). Pa jel ti u to viruješ? Koliko smo samo vokšovanja imali. Pa di smo? Nas, koji radimo niko ne aka ni za šta. Vidi samo po varoši.

Dižu spomenike svom i svakom: nenadu crnom, nenadu bilom, nenadu žutom, ne znam kakim sve nenadanim erojima, a pokojne bab Amalke niko da se siti. Ko zna, da nije nje možda bi drugi svicki rat (koji je ozbiljno pratio da pride u treći) možda i sad bisnio oko naše varoši po njivama i dolovima da pokojna bab Amalka nije nastrugala bilog sapuna u čorbu fašistima, pa hepljavog Boltu poslala med partizane i ove sve faštiste zarobili u Remijinim kuruzima. Tio sam ja kad god poodavno to iznet, al su me na sidnici priklopili: „ta tog nije bilo u borbi“. Ko, mož mislit velike kuraži, uapsit faštiste. I zato ti kažem -- ne virujem više nikom. I eto vidiš. Virovo sam tebi kad si laprdo protiv Avramovića, kad ono šipak. Nije on kriv, već ove lopuže koji su nam i do sad sisali krv. Dida Avram ti liči na gazdu u kojeg je puno sinova. Gazda je skupio i steko, a sinovi bećari (čitaj: bankari), kartači, ždere... – kradu. Vidi to bačo, al šta će. Sinovi su mu, pa kako da i' uvridi?

– Eto vidiš, Pajo. To sam ja znao i prija tvoje pridike, pa sam zato i pcovo starešinu kuće, a njemu kad je dosadilo vidiš kako je upačio prstom u ove gloncije koji će prolum-povat ono malo što je bačo steko. Moraš ti prvo štulom u glavu glavnog, pa će on one ostale izvest na mindrac. Šta misliš, dokleg bi se to tajilo da ja nisam dreknio na dida Avrama? Znam, on je tio najbolje i najmanje je kriv, al, gustiram, on ko starešina kuće najbolje pozna raspikuće.

– Ajd, da ti virujem. Ti toliko baljezgaš ko kaki političar i da te ne znam mislio bi da si u kakoj partiji. Al, kad ti kažeš - - iću na vokšovanje za našu mistnu zajednicu, pa makar mi to poslidnje bilo u životu. Još ovaj put virujem, al ako nas opet podile i isigraju -- više nikad nikom neću virovati. Tako mi Božanovića, Božinovića i Božovića.

Grga

Filatelija

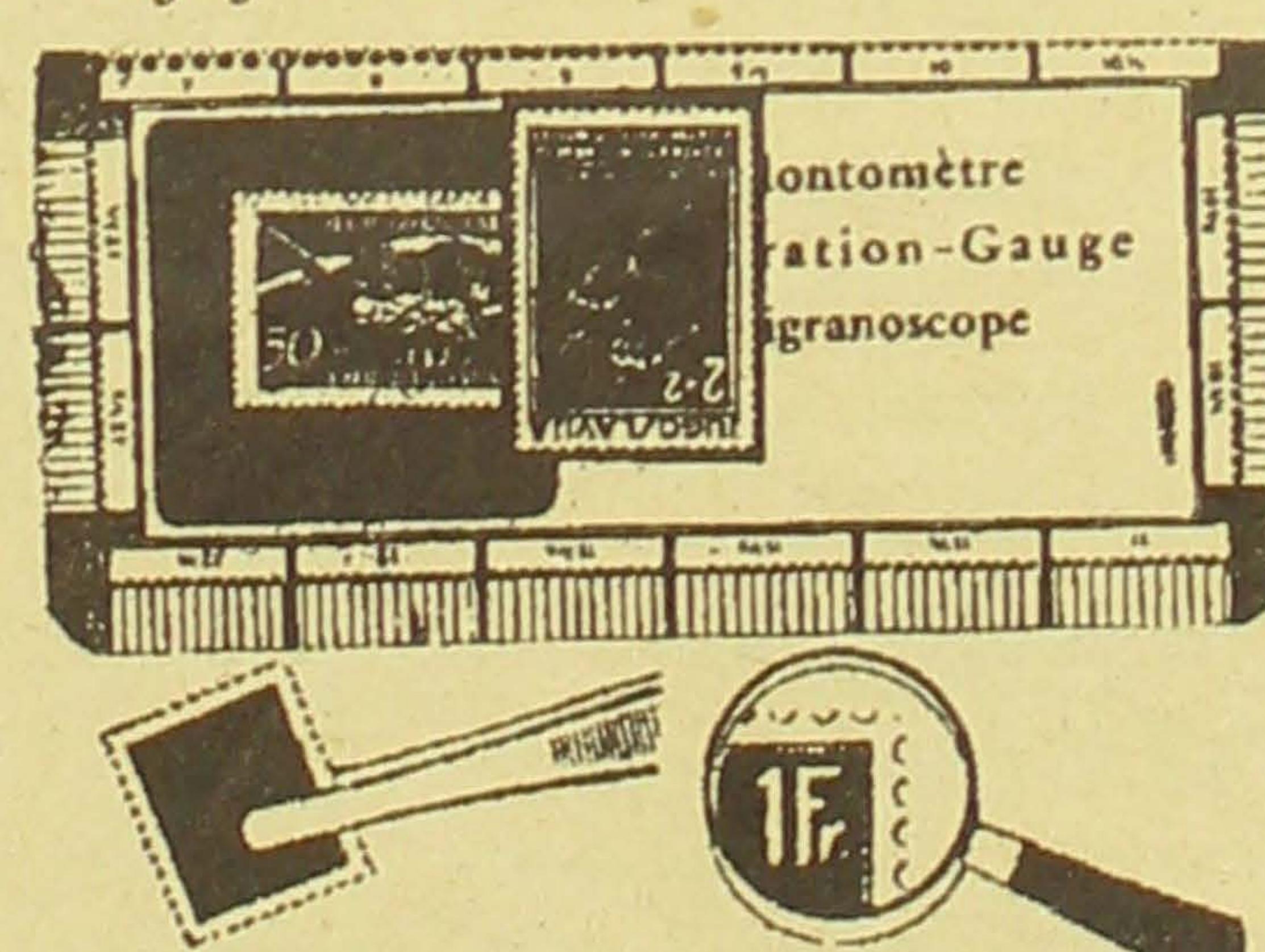
POMOĆNA SREDSTVA

Filatelist mora oprezno postupati sa svojim markama kao sakupljač leptirova sa svojim krilatim insektima. Uvijek treba imati na umu da je samo ispravna marka – marka koju treba čuvati. Da bismo uvijek imali i sačuvali marke od oštećenja služimo se raznim pomagalima:

Pinceta (hvatalica) služi za hvatanje maraka da se stavi marka u album, u havid, odnosno najviše da se marka ne uprlja, ovlaži ili oštetiti i da na gumi ne ostanu otisci prstiju. Kod izbora pincete treba obratiti pažnju na elasticitet pincete i da je dobro uglačana, da nema oštredive ivice kojom bi se oštetila marka. Kada se filatelist privikne na svoju pincetu

ovim instrumentom se može raditi bez muka, pa ona postaje nerazdvojni pratilac filatelisti.

Lupa: služi filatelisti da otkriva sakupljaču razlike na markama koje se ne vide slobodnim okom – razlike u tisku, papiru, greške, kao i ispitivanje stanja maraka. Najčešće je važno de se velikim uvećavanjem (5x, 10x, 20x) vide detalji koje promatramo, ali treba strogo paziti da se koristi lupa koja ne iskriviljuje sliku.

Zubomjer: je sredstvo kojim se određuje veličina zuba na markama. U upotrebu zubomjer je uveden još 1862. (odontometar) od strane poznatog francuskog filateliste Jacques Amable Legranda koji se mjeri broj

zubaca na dužini od 2 cm. Od broja zuba (od 7 do 16 1/2 na ovih dva centimetara određuje se Zubčanje marke. Na duljini od 2 cm moraju svi zubi da dodiruju – leže na označenim crticama i onda tek očitamo veličinu/gustinu Zubčanja.

Fluorografska lampa: služi za otkrivanje krivotvorenenja, otkrivanje slijepljene ili „obradene“ marke, i za određivanje koje marke imaju fluorografsku ili fosforentnu vrpcu.

Havid: potiče od imena berlinske filetističke tvrtke „Hans Widmayer“ i služi nam da se marka zaštiti. Sastoje se od slijepljene dvije naljepljive plastične vrpce. Različite su širine, a koriste se za odgovarajuće veličine maraka. Gornja plastična vrpca je providna a donja tamna, te se tako dobije divan kontrast od marke. Siječe se na potrebnu širinu škarama ili specijalnim HAWID žiletom.

Posude i čisti benzin (iz ljekarne): njime se ispituje i određuje zaštitni vodoznak na markama.

Ljudevit Vučković Lamić

Sjećanje

Tako laka i potrebna, a danas rijetka pojava u ljudskom postojanju: sjećanje s početka studenoga moralno je biti, mакar i na tren, prisutno među nama. U tišini, stojeći nad grobovima naših bližnjih, okrenuti sebi mislili smo kroz molitvu o prošlosti.

Neopterećeni, izvan halabuke nametljivih meštera krivog tumačenja povijesti, na najbolji način mogli smo se odrediti spram vremena prijašnjeg: svjesni vlastite prolaznosti ne bismo smjeli davati sebi značaja i misliti da povijest s nama počinje. Ona je davno počela, a život bi nam trebao biti nada da smrt ne dođe zauvijek..

Siroma čovičak imo malo natrčenog saličića, dva tri lančića zemljice, a dice sedam, sve jedan drugom do ušivi. Ima svoju striju i stopu zemlje, a da je sva pod travom pa da s dicom pase tolikim ustima ne bi dotecklo, a ne da bi kruva zadosta rodilo. Više je bio u nadnici neg u svojoj brazdi, bio onaki što se kaže: ko je svačiji taj je ničiji. I šta u kuću dođe to kroz crivo prođe – na porciju nikad ne doteckne. A varoš ne pita imaš el nemaš, šalje porcijaše, što nađu nek pokupu na salašu, pa na bubenj.

Samo kod njeg nikad ništa ne nađu, al ni njeg. Njegov čardak i tavan uvik prazni, u košari ni jasle ni žagre, a u svinjaku samo muva – jel ono malo siromaštva drži kod braća da porcijaši ne ugrabe, a on i žena se sklone iz salaša.

Pisari nađu samo dočurliju. Najstariji bio devet deset godinica; on onda vodi brigu, o mladima, on dočekiva pisare.

Iz starog tiska

Vanjska politika

WASHINGTON Pritsidnik USA Roosevelt izjavio je, da njegova vlada niukom slučaju neće dozvoliti lifierovanje oružja za račenim stranama na kredit. Poznavajući dobro mentalitet Amerikanaca, stručnjaci iz ove izjave zaključuju, da će rat još dugo trajati. Kada Amerikanci počnu da nude svoje oružje na kredit na dugoročnu otplatu, to će biti prvi znak da se rat približava svome kraju.

Domaće visti

Izgleda da su ne samo Bunjevci nego čak i Srbi Vojvodani nesposobni za poljoprivredu. To se vidi iz toga što je u Subotici upravnik banovinskog voćnog rasadnika Crnogorac, upravnik gradske ekonomije Slovenac, a poljoprivredni referent Rus.

Na nadležnom mistu izjavljuju, da će i Bunjevcima izaći u susret i to na taj način, što će za vrhovnog nadziratelja crnogorskog penžija postaviti jednog Bunjevca. Isto tako biće i vrhovni upravnik svih šuma u Sloveniji

Imaš okrug, vratí općinu

Sudeći po učestalosti prijava i prijedloga za razne zabrane („Žig”, Spomen-park) načelnik Sjevernobačkog okruga g. Dragan Božinović ovih dana je prezauzet. Vjerljivo da veći i ozbiljnih problema od ovih u široj i užoj okolini okruga nema. Sve ide kao po loju. Stante pede, s najboljim namjerama savjetujemo: imate okrug, vratite općinu, ili bar promjenite suflere iliti doušnike.

Polutrudan

U sinkroniziranoj akciji sa samim sobom (erotска terminologija za ovo ima bolji izraz) naš vanjski suradnik M. S. Vučinić pokorno

Bunjevac. I u Dalmaciju doće po koji Bunjevac za stručno lice za ribarstvo i pomorsku trgovinu.

U zadnje vreme mnogo se govori o životnom prostoru. Da vidimo kome šta služi za životni prostor:

Marku Juriću i drugovima - Gradska Kuća; Đidi - hodnik u Gradskoj Kući; Vlad Milovanovu - stol kraj prozora u kafani „Jagnje”; Bunjevcima - ašov i motika; Bunjevačkom Žackalu - Subotica i okolina; Dr.Dragi Dimitrijeviću - isto što i Bunjevačkom Žackalu, ali sa srpskim obiležjem.

Neke partije u Subotici imaju po dve frakcije, pa kada jednu smine dođe druga. Da li među tim frakcijama ima velikih razlika?

Došo čobanin kod ličnika i potuži se da ga boli noge. Ličnik mu reče da skine čizmu sa one noge koja ga boli. Kada je čobanin to učinio reče mu ličnik:

– Ne virujem da na svitu ima još jedne ovako prljave noge!

– Dehod nema, odvrati mu čobanin, te skine i drugu čizmu i reče: „Evo je!”

„Bunjevačko žackalo”, 1940.

Javlja da se knjiga Tibora Cseresa „Krvna osveta u Bačkoj” poluilegalno rastura. Naš vanjski suradnik knjige rastura i čere(s)či. Poluilegalno čovjek je opterećen sinkronizmom.

Inače, uredništvo „Žiga” glede & unatoč protiv svog vanjskog suradnika želi podnijeti tužbu u visini od 112,5 dinara. Nesporazumi nastaju oko specifikacije troškovnika. Urednik predlaže 100 dinara na ime svog intelektualnog malterisanja, 12 dinara glede materijalnih troškova (struja, plin, zemlja, voda zrak) i 0,5 dinara za pretrpljeni strah. Dečki iz uredništva žele stvar obrnuti. No, obrnuli, okrenuli kada je naš vanjski suradnik u pitanju na isto nam izide.

Bunjevačka narodna pripovitka

Lošo je za porcijaški Zub

– Di su ti baćo i nana?

– Ne znam

– Kako ne znaš?

– Pa nisam ja njev baćo da mi se javljadu kud idu.

I uvik tako, vrate se prazni šaka. Dosadilo to nikom većem porcijaškom gospodaru, razbisnio se. On će glavom izaći na taj salaš pa da vidi očel se njemu otet. Došo on a vodi i te pisare što redovno idu tim poslom, pa zlim na derana:

– Oma da si nam kazao di it je baćo!

– Pa nek kažem kad ne znam.

– Derane, ako ne kažeš di ti je baćo, al oma ćemo te izist!

A sotona znak pakla a gospodar taki strašan se napravio pa se deran straboga poplašio i udri u plač:

– Gospodaru, nemojte mene, izite Lošu poklen on nije bio dobar on se usro.

Pričao: Marko Vojnić Purčar – Pulak

Sakupio i obradio: Balint Vujkov